

IPA prekogranični program
Mađarska-Hrvatska

„Gdje rijeke spajaju“

ZAJEDNIČKA STRATEGIJA ZA RURALNI RAZVOJ

2013.

RURALNET
HUNGARY CROATIA

Slap

Manjinska udruga
NAŠI LJUDI

LAG
BARANJA

Društvo za
sustajni razvoj Šibenik

Projekt sufinancira Europska unija u sklopu IPA prekograničnog programa Mađarska - Hrvatska

ZAJEDNIČKA STRATEGIJA ZA RURALNI RAZVOJ

Szarkándi Lajos

2013

SADRŽAJ

	Stranica
UVOD	3
1. POZICIONIRANJE PODRUČJA	7
1.1 Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)	7
1.2 LAG Baranja	7
1.3 Povijesna pozadina	7
2. GEOGRAFSKI I OKOLIŠNI UVJETI	9
2.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe	9
2.2. LAG Baranja	10
3. PRIRODNE VRIJEDNOSTI	12
3.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe	12
3.2. LAG Baranja	14
4. ETNOGRAFIJA, KULTURA	16
4.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)	16
4.2. LAG Baranja	17
5. DEMOGRAFIJA	18
5.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)	18
5.2. LAG Baranja	19
6. GOSPODARSTVO	20
6.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)	20
6.2. LAG Baranja	23
7. INFRASTRUKTURA	27
7.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)	27
7.2. LAG Baranja	28
8. SWOT ANALIZA	32
8.1. SWOT Analiza	30
8.2. Sažeta SWOT analiza	31
8.3. SWOT rezultat karakterističan za oba područja	43
8.4. Specifične razlike	46
9. MOGUĆNOSTI ZA ZAJEDNIČKU STRATEGIJU	48
ZAJEDNIČKI TEMELJ ZA STRATEGIJU RURALNOG RAZVOJA	48
ZAJEDNIČKE SNAGE:	48
SPECIFIČNE SNAGE:	48
ZAJEDNIČKE SLABOSTI:	48
SPECIFIČNE SLABOSTI:	48
ZAJEDNIČKE PRILIKE:	49
SPECIFIČNE PRILIKE:	49
PRIJETNJE:	50
SPECIFIČNE PRIJETNJE:	50
REZULTAT ZAJEDNIČKE STRATEGIJE:	51

UVOD

Manjinska udruga Naši ljudi koordinirala je u procesu planiranja i stvaranje zajedničke razvojne strategije dvaju susjednih područja uz subvenciju iz sredstava IPA-e.

Područje obuhvaćeno projektom predstavlja samo dio potencijala koji bi se mogli koristiti u pograničnoj suradnji. **Cilj razvoja u projektu** predstavlja takvu vrstu suradnje, koja za obje zemlje članice predstavlja osnovne elemene u organizacijskoj strukturi programa, dakle **realizirati će se zajednički osmišljeni i institucionalizirani temeljni elementi regionalne suradnje.**

Uzimajući u obzir viziju projekta, **projekt predstavlja osnove za pograničnu koordinaciju ruralnog razvoja, koje bi moglo biti od obostrane koristi u kontekstu iskorištavanja dobara, posebice za strane uključene u razvoj područja, a koje bi zajedničkim naporima pomoglo u ostvarenju glavnih ciljeva.**

METODE

Cilj projekta je uspostaviti zajedničke strateške temelje uzimajući u obzir neovisni, ruralni razvoj dviju regija, koji predviđa zajedničke ili usporedno izvedive mogućnosti razvoja vezano za slijedeći razvojni ciklus. Priprema izvedivog akcijskog plana a vezano za razmotrene zajedničke temelje koji se sastoji od razvojnih napora sa sličnim rezultatima na oba područja, i zajedničke sličnosti područja u smislu potencijala, mogućnosti i poteškoća, bit će naknadno utvrđena.

PRAVNA POVIJEST

Za korištenje subvencija za razvoj koje je sufinancirala EU u razvojnem ciklusu Europske unije (2007. – 2013.) i implementaciju III i IV prioritetne osi Novog programa ruralnog razvoja Mađarske (RDP) III od 2007. godine, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (MARD), pozvalo je, kao nadležni organ, na osnivanje ruralnih zajednica i stvaranje Strategije lokalnog ruralnog razvoja, što je rezultiralo priznanjem 96 zajednica u Mađarskoj.

Lokalne zajednice koje ispunjavaju uvjete Europskog regulatornog okvira (1698/2005 Članak 51, EK) su Leader zajednice, s kojima je ministarstvo sklopilo sporazume o suradnji, čime su ostvarena sredstva za razvoj koja su dana na raspolaganje zajednici, za raspored natječajnih aktivnosti, raspored obračunavanja i financijske raspodjele operativnih finansijskih sredstava a samim time i sredstava potrebnih za primjenu strategije.

Platni agensi natječajnog sustava su Nadležna tijela poljoprivrednog i ruralnog razvoja (ARDA), s kojima su LAG-ovi potpisali sporazum o ovlaštenju za raspodjelu zadataka u

aktivnostima upravljanja projektom. Na ovaj način je uspostavljen sustav kojim se definira položaj i uloga lokalnih ruralnih zajednica u korištenju sredstava za ruralnih razvoj.

Prilike za pristupanje Europskoj Uniji su različite za Hrvatsku i Mađarsku. Sukladno politici širenja Europske Unije, pristupanje Mađarske se dogodilo 1. svibnja 2004. godine, dok će Hrvatska pristupiti u srpnju 2013. godine. Prema tome, razlikuju se državni propisi, a hrvatska razina odgovara postupcima i metodama koje su u Mađarskoj bile aktualne od 2002. - 2006. godine.

Dakle, sustav institucija te pravno i uredbeno upravljanje sredstvima pomoći Europske Unije nisu dovoljno razvijeni, što je karakteristično za upravljanje predpristupnim aktivnostima.

USPOREDBA

U Mađarskoj je nakon priključenja Europskoj uniji, regionalni pristup i sustav djelovanja u skladu s uvjetima Europske unije postao dominantan u planiranju i provedi aktivnosti. Domaći izvori sredstva za razvoj neprekidno su se sužavalii dok su se proširivale razvojne mogućnosti sufinancirane od EU. U tom smislu u hijerarhiji projektnih dokumenata ispunjeni su organizacijski i operativni uvjeti okvira za gore navedeno kako bi se mogli primijeniti razvojni prioriteti EU i sustavi operativnih programa.

Dio programa koji se veže na razvoj regija sa specifičnim regionalnim djelokrugom izdvojen je u Regionalni operativni program. Programi AVOP, a potom i EAFRD pokrenuti su za vođenje kohezijskih i strukturnih fondova sektora operativnih programa (Sektor – OP) vezano uz upravljanje poljoprivredom, ribolovom i sredstvima za razvoj.

Pripreme Hrvatske za pristup EU su u tijeku. Hrvatska trenutno koristi sredstva predpristupnih fondova i kroz projekte bilateralnih odnosa, kao u našem slučaju, IPA sredstva. Sukladno tomu, ustrojen je hrvatski sustav institucija za razvojnu strategiju. U procesu razvoja koriste se državna sredstva i sustav institucija čija primjena još nije počela.

Dominantni element sustava razvojne strategije Europske unije je regija.

Prioritet se daje perifernim područjima poticanjem poslovnog okruženja i ulaganjem u razvoj područja, a od iznimne važnosti je i preorientacija gospodarstva i bogatstva otoka .

Naposljetku, ruralne regije pripadaju nerazvijenim područjima. Najznačajniju ulogu u ovim područjima imaju visoka nezaposlenost i niska produktivnost u poljoprivredi.

Stručnjaci razlikuju 4 osnovna tipa ruralnog područja. Prva skupina uključuje područja intenzivne poljoprivredne proizvodnje, slijedeća kategorija se sastoji od rijetko naseljenih

ruralnih područja, treća kategorija su brdske i planinske regije u kojima je obrada zemlja slaba, dok četvrta skupina uključuje područja Mediterana.

Strategija razvoja očekuje koristi na regionalnoj razini. Ključno gledište za globalnu klasifikaciju u korištenju finansijskih sredstava je korelacija između regionalnog prosjeka i prosjeka Europske unije.

Sve regije Europske unije, na temelju proračuna za 2014.- 2020. godinu, podijeljene su u tri precizirane kategorije:

- **slabije razvijene regije**, gdje BDP po glavi stanovnika ostaje ispod 75% prosjeka Europske unije;
- **prijelazne regije** gdje je BDP po glavi stanovnika 75% i 90% EU 27 prosjeka;
- **razvijenije regije**, gdje je BDP po glavi stanovnika viši od 90% prosječnog BDP-a EU 27 prosjeka.

RELEVANTNE REGIJE

Južno Podunavlje, tj. područje koja uključuje županije Šomođ, Tolna i općine u Baranji, dok je u Hrvatskoj to Baranja, regija koja je uključena u projekt Panonske regije.

Osnovne karakteristike dvaju područja prikazane su u tablici.

Ime	Stanovništvo (broj)	Stanovništvo (državni %)	Stanovništvo gustoća (stanovnika / km ²)	BDP 2010 (m€)	BDP/fő 2010 (€)	Područje % od EU prosjeka
Južno Podunavlje (2010)	947.989	9,6	66	6.520	6,87	42
Panon (2010)	1.351.000	30	17	7.057	5,22	45,45

Može se vidjeti da su obje regije ispod prosjeka razine razvoja Europske unije, dok su prosječne razine razvoja te dvije regije gotovo identične. U skladu sa novom klasifikacijom koja će važiti od 2014.godine, navedena područja smatraju se slabije razvijenim područjima.

Statističke demarkacije(razdvajanja) i razlike među administrativnim jedinicama koje djeluju unutar regija su karakteristične za obje zemlje.

U Mađarskoj, u skladu s propisom Vlade 244/2003 (XII.18.), male regije su teritorijalne jedinice za regionalnu statistiku razvoja (NUTS –IV) s teritorijalnom nadležnošću, vezano uz administrativne zadatke. Sukladno statističkom sustavu Europske Unije i prema lokalnim uredbenim načelima, razina lokalne (samo) uprave je nezavisna jedinica s gradonačelnikom i tijelom koje donosi odluke i također je ključna jedinica strategije razvoja. Uspostavljanjem malih područja, formirana su subregionalna vijeća u kojima su gradonačelnici predstavnici općina. Ovlasti koje imaju u sklopu strategije razvoja su slijedeće: sudjeluju u raspodjeli domaćih regionalnih razvojnih sredstava (CEDA TEKI, LEKi, TEUT) te delegiraju predstavnike za Regionalno Vijeće za razvoj (RDC). Jedinica za planiranje Regionalnog vijeća za razvoj, sukladno očekivanjima razvojne strategije Europske unije sudjeluje u donošenju odluka, te također zastupa interesa malih područja.

Mađarska strategija razvoja, lokalna vlada i administrativni sustav, su se temeljili na povijesnom sustavu županija (NUTS-III), koji je pretrpio značajne sporove i neslaganja, vezano za sudsku nadležnost te razgraničavanje zemlje, kako bi bio uveden i funkcionirao na regionalnoj razini.

U bivšoj Jugoslaviji se u isto vrijeme odvijala reorganizacija post socijalističkog razdoblja i odvajanje republika iz zajedničke države što je imalo za posljedicu domovinski rat. Povijesni temelj reorganizirane hrvatske administracije bio je Mađarski sustav županija (NUTS-III) (Zsupánság), u kojem su naselja organizirana u regionalne vlade. Pet razina NUTS-a (općina) u Republici Hrvatskoj se razlikuje od one u Mađarskoj: skupine naselja čine jednu administrativnu jedinicu, koja se naziva općina/grad. Grupa naselja ima i nadležno upravljačko tijelo koje donosi odluke (općinsko/gradsko vijeće) i načelnik/gradonačelnika. Prema toma, razine autonomije i upravljanja teritorijem znatno se razlikuju od onih u Mađarskoj.

Snažan i dominantan čimbenik u obje zemlje je odnos strategije razvoja i upravljanje razvojem, a temelji se na činjenici da prihvatanje osnovnih principa strategije razvoja (npr. Nacionalni plan razvoja) pripada nadležnosti Parlamenta. Za provedbu istog, u obje zemlje, odgovorno je Ministarstvo, dok su tijela, koja nadziru rad organizacija zaduženih za provedbu, permanentno zastupljena na nekoj razini u lokalnom sustavu vlasti. Administrativna i sektorska područja upravljanja su izrazito centralizirana i znatno ovise o glavnom cilju.

1. POZICIONIRANJE PODRUČJA

Program uključuje dvije pogranične akcijske radne LEADER grupe. Na mađarskoj strani granice je to Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG), a na hrvatskoj Lokalna akcijska grupa Baranja.

1.1 Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)

Odlukom o suradnji koju su donijela mala područja Šikloš i Šeljin, predstavnici Regionalnih vijeća, sukladno mađarskom regionalnom planiranju i statističkoj klasifikaciji, koja je važeća od 2007. godine, osnovana je lokalna akcijska grupa pod nazivom "Ormánság tól a Szársomlyóig". Pravni oblik organizacije kao što je „Udruga pograničnih gradova južne Baranje“ je udruga registrirana amandmanom Statuta 27. listopada 2008., a potom je priznata od Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja 31. listopada 2008. godine pod brojem 29584/2008. Smještena je u Beremendu, Szabadság ulica 1, predsjednik je István Orsokics, načelnik Beremenda i udruga broji 210 članova. Djelokrug organizacije pokriva 88 općina u dvije regije, površina iznosi 1.038 km², a broj stanovnika iznosi 52.959.

¹ (*Podatke je dostavila SBB SA LAG*)

1.2 LAG Baranja

Hrvatska lokalna akcijska grupa Baranja (LAG Baranja) je utemeljena 4. veljače 2010. godine. Udruga je smještena u Belom Manastiru, ulica Nagy Imre 2. Registrirana je i upisana u registar udruga Republike Hrvatske kao Lokalna akcijska grupa Baranja pod brojem udruge 14003003. Osobni identifikacijski broj-OIB udruge je 581280254467.

Područje djelovanja udruge je takozvani „Baranjski trokut“ omeđen granicama Drave i Dunava. LAG Baranja pokriva područje od 9 jedinica lokalne samouprave. Površina područja je 1.149 km² s 39.261 stanovnika.

² (*Podatke je dostavila Baranja LAG*)

1.3 Povijesna pozadina

Povijesna osobitost dvaju operativnih područja je da su oba područja bila dio Baranjske županije u sklopu Mađarskog sustava županija sve do raspada Austro-Ugarske monarhije.

Županija je 1910.godine imala 352.470 stanovnika, slijedeće strukture:

- 199.659 Mađari 56,6%

- 112.297 Nijemci 31,9%
- 13.048 Srbi 3,7%
- 10.159 Hrvati 2,9%
- ostali

Suvremeni podaci ne pružaju čvrstu osnovu za usporedbu sa strukturom današnjeg stanovništva. S druge strane, mogu pomoći da se vidi, kako su županiju tvorile nacionalnosti koje se još uvijek ovdje mogu naći. Njihov zemljopisni položaj je karakteristično, još uvijek prisutan u povjesno uspostavljenim „plohamama“. Multietnička koegzistencija i utjecaj različitih kultura kroz povijest su oduvijek bili prisutni.

Nakon oslobođanja od vladavine Otomanskog carstva (1687. Bitka kod Haršanja) na području Bóly – Villány – Kislippó – Beremend – Hercegszőlős - Baranyavár, car Leopold je darovao 1697. posjed Belje Eugenu Savojskom kao nagradu za pobjedu. Veliki i dobro organizirani posjed koji je djelovao više od 200 godina još uvijek određuje razvoj gospodarstva u regiji.

Kao posljedica međunarodne političke situacije koja se razvijala i održala u razdoblju nakon Prvog svjetskog rata, odvojena područja koja su pripala različitim državama potisnuta su na periferiju.

Nijedno od navedenih područja nije moglo značajno investirati u urbanu gradnju, dok je minimalno održavanje infrastrukture zajednice doprinijelo usporenom razvoju.

Tragovi državnog ulaganja za vrijeme perioda hladnog rata i dalje su vidljivi (Drávaszabolcs).

2. GEOGRAFSKI I OKOLIŠNI UVJETI

2.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe

Teritorijalni djelokrug lokalne akcijske grupe pokriva geografski krajolik Dravske Poljane i Vilanjskih planina, koje uključuju Ormánköz, Okorvidék, Drávazug, Bőköz, Drávaszög i Vilanjske planine.

KLIMA

Klima regije pokazuje dvostrukost: povrh općih karakteristika vlažne kontinentalne klime Vilanjskih planina, prvenstveno na južnoj strani, dodatno pokazuje primjetan mediteranski karakter. Broj sunčanih sati iznosi 2.060, suma aktivne temperature je 3331° C, koji nude mogućnosti stvaranja jedinstvenog životinjskog svijeta.

Dravska ravnica i površinske vode koje teku s planinskog vijenca Mescek razvile su raznolik krajolik bogat močvarama, poplavnim područjima te šumama. Područje je bogato termalnim vodama te krševitim spiljama.

STANJE TLA

Prema obilježjima staništa, na vrhovima na rubu Baranjskih brežuljaka na mjestima se pojavljuju visoko kvalitetna tla černozem. Kako ih je lako obrađivati i zbog povoljnih karakteristika vezano za upravljanje vodom i navodnjavanje, pogodna su za poljoprivrednu proizvodnju i uzgoj ratarskih kultura. Južna nizinska područja uz rijeku Dravu s mađarske strane su obilježena mozaičkim izgledom tla. Zajedno s smeđim šumskim tlima viših područja, karakteristično je da se oko povratnih tokova i močvara, pojavljuju nekvalitetna poplavljivana i livadna tla.

Broj mraznih dana je različit, ali je u pravilu nizak. Broj snježnih dana je ispod 20, dok je taj broj na južnoj strani Vilanjske planine znatno niži.

Smjer vjetra je pretežno zapad-sjeverozapad.

KORIŠTENJE ZEMLJE

Zbog raznolikosti topografskih uvjeta i promjenjivosti tla, korištenje zemlje u području pokazuje veliku raznovrsnost.

Gledajući u cjelini postotak područja prekrivenih šumama prelazi državni prosjek od 21%. Koncentracija šuma na sjevernoj strani Vilanjske planine, Dravskog poplavnog područja i juga

Šikloš Harkanj je velika. Postotak šumama prekrivenih područja istočno od Vilanny – Beremend pravca pokazuje oštar pad.

Obradiva zemlja je raširena posvuda (55%). Za poljoprivrednu proizvodnju je pogodnija zemlja na istoku regije.

Područja za ispašu su smještena ponajviše uz rijeku Dravu (6%). Zbog promjena u režimu ispaše, stočarstvo i sektor ratarstva su bilježili značajno smanjenje poslije 1970. godine. Zbog niskih uroda i malih prihoda na siromašnim područjima očekuje se obnova stočarstva u navedenim krajevima kroz režim slobodne ispaše.

Južni obronci Vilanjske planine imaju idealne uvjete za vinogradarstvo (2.5%), dakle područje je prikladno za proizvodnju visoko kvalitetnog grožđa.

Ukupan broj močvara nije znatan; ograničen je posebice u odnosu na vodene faze povratnih tokova rijeke Drave. Na područje Okorág i Palkonya planira se korištenje močvara kao ribolovnog jezera.

2.2. LAG Baranja

Geografski djelokrug Lokalne akcijske grupe Baranja uključuje područje između granice Drave i Dunav, gdje je najviše područje brdovito područje oko Kneževih Vinograda.

KLIMA

Klima je pretežno umjerena i obilježena vlažnim kontinentalnim uvjetima.

Homogenost klime je osnovno klimatsko obilježje tog područja, a male razlike na geografskoj razini ponekad rezultiraju različitim mikroklimama. Klimatska obilježja su određena velikim godišnjim temperaturnim promjenama i raspodjelom oborina (padalina). Prosjek godišnjih oborina u regiji je manji od 700 mm. Snijeg se u Baranji ne zadržava dugo. Godišnji prosjek snježnih oborina je 20,5 dana. Kapacitet zadržavanja vode u zemlji stvara izvrsne uvjete za poljoprivrednu proizvodnju.

Prosječni godišnji broj sunčanih sati je 1.914 ali s velikim varijacijama: može pasti ispod 1.600 sati, a u obratnom slučaju, može premašiti 2.200 sunčanih sati godišnje.

Prevladavajući smjer vjetra, uzimajući u obzir otvorenost područja je sjeverni i sjeverozapadni. Jaki vjetrovi i naleti su rijetkost.

UVJETI TLA

Iz površinsko – hidroloških uvjeta regije proizlazi da je veliko područje u doticaju s riječnim vodama (Dunav, Drava), poplavnim područjima, koji se sastoje uglavnom od vlažnih, aluvijalnih tla. Brdovito izbočenje u srednjem dijelu regije obilježeno je naslagama lesa. Na temelju zalihe vode i kapaciteta zadržavanja vode, osiguravaju se idealni uvjeti za staništa životinjskog i biljnog svijeta.

KORIŠTENJE TLA

Iznimno plodno baranjsko tlo omogućilo je snažan razvoj poljoprivrede, pri čemu se izdvaja ratarska proizvodnja.

Šumovita tla i upravljanje šumom su usredotočeni na područja posebne zaštite voda, Drave i Dunava.

Brdovito područje između Belog Manastira i Kneževih Vinograda prati rašireno vinogradarstvo. Na spomenutom području podignuto je oko 700 ha vinograda. Uzgoja riba nema.

SAŽETAK

Prostorni odnos između dvije lokalne akcijske grupe je kontinuiran uz tok rijeke Drave s zapada na istok, na sjeveru omeđen Vilanjskom planinom i proteže se to toka Dunava. Krećući se više prema istoku, mijenja se tip tla pri čemu istočno područje regije pruža poboljšane uvjete za ratarsku proizvodnju.

Vilanjska planina, koja predstavlja prirodnu granicu, zajedno s Kneževim Vinogradima, pruža izvrsno područje za vinogradarstvo. Prirodna granica poplavnog područja Drave i Dunava je bogata šumama i vodama.

3. PRIRODNE VRIJEDNOSTI

3.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe

Posebne prirodne vrijednosti područja se nalaze u dvije jedinice s ekstenzivnim područjem. Vilanjska planina stvara otoke ne samo zbog geoloških ili klimatskih svojstava, već pokazuje i jedinstvene vrijednosti područja. Ukupno prostiranje poplavnih područja rijeke Drave zajedno s posebnim vrijednostima malih povratnih tokova odvojenih od rijeke je međusobno povezan, zaštićen krajolik i zaštićeno područje.

Botaničke vrijednosti zastupaju jedinstvene biljne vrste i povezanosti koje se ne mogu nigdje drugdje naći. Šume hrasta i graba na brdu Tenkes, Szársomlyó, rijetka krška šuma i šikare, stjenovite i travnate zajednice, stepne na obroncima i zajednice tratin rascijepane važnom vrstom, a to je Mađarski mrazovac.

Drava svoju prirodnu jedinstvenost duguje svojoj prirodnoj naravi. U relevantnom dijelu rijeke nema izravne gospodarske aktivnosti i također nema narušavanja reguliranih tokova. Ranije su se nadzirale poplave, prema tome tok je ubrzao i a korito se produbilo, ali u prirodnim polojima očuvane su visoko kvalitetne močvare. Da bi zaštitili prirodne vrijednosti, najvažnija područja koja treba zaštiti su pod strogim nadzorom uprave Nacionalnog parka Dunav - Drava. Područja je moguće posjetiti kako pojedinačno tako i u najavljenim planinarenjima s vodičem.

Szársomlyó:

Najjužniji i najviši odvojeni dio Vilanjske planine je Nagyharsányi brdo, ili Szársomlyó. Visoko je 442m, 3.5 km dugačko i 1 - 1.5 km široko. Ime dolazi od stare mađarske riječi koja je značila „ćelav“. U srednjovjekovnim tekstovima :

Saarszunlu, Zaarsomolon, Zar Sumlou pojavili su se oblici koji su se odnosili na ime dvorca, a snjime i ime planine. To znači da je planina čak i tada bila „suha“, „ćelava“ i nerodna, a "Somlyó" ili neko drugo područje je imalo bobičaste vrste.

Posebno obilježje južnog obronka čini to da je presjećeno pločnikom od vapnenca, koji pripada legendi o „planini koju je preorao vrag“. Unutar planine nalazi se nekoliko krševitih špilja koje su zatvorene za posjetitelje.

Samo Szársomlyó može predstavljati vrijednosti cijelog planinskog masiva. Ovdje se može naći 40 od 695 zaštićenih, domaćih vrsta biljaka, od kojih su 4 posebno zaštićene. Hladna sjeverna strana planine je pokrivena hrastovom, lipovom i grabovom šumom s balkanskim ozračjem.

Područje ima bogatu faunu vrijednu zaštite, a 129 od 222 jutra zemlje je posebno zaštićeno. Zaštićeno područje nosi kompleksnu grupu vrijednosti, budući da se, zajedno s mađarskim mrazovcem, zaštićenim u Mađarskoj od 1933.godine i jedinstvenim staništem Szársomlyó, ističe mnoštvo elemenata Mediteranske flore i faune.

Na boku se nalazi napušteni kamenolom. Tu je i rudnik, umjetnički kamp za izradu skulptura koji je djelovao od 1967.godine, te je dan danas moguće vidjeti djela stvorena ovdje.

Fekete - hegy:

(Crna Planina), Fekete-hegy (341m) se nalazi na desnom kraju Vilanjske planine, gotovo se skrivajući iza cca. 100m višeg Szársomlyó. Ime je moglo biti dano kao aluzija na položaj jer Szársomlyó ponekad tokom dana baca sjenu na planinu. Gledajući planinu s dvorca Šikloš, može se vidjeti da Crna Planina nije „skriveni, relegirani maleni brežuljak“ ali je sastavni dio Szársomlyóa.

Botaničke vrijednosti predstavlja fauna koja je djelomično očuvana u prirodnom stanju: - na južnoj strani i na vrhu – vapnenasti, otvoreni i zatvoreni travnjaci, šume hrasta medunca, te šume krša i grmlja- dok na sjevernoj strani imamo ostatke krša, duboke klance i kamenite šume bukve, podunavske srebrne lipe, bukve te šume hrasta i graba.

Villányi Templom - hegy (Vilanjska crkva na brdu):

U dvorištu kamenoloma, području koje je nekada bilo poznato pod imenom Vapnena planina, može se vidjeti jedinstveni jurski i litološki pliocen - pleistocen na bedemu stijene. 2 jutra od 4 hektara zemlje su posebno zaštićena .Ostaci amenita i kralježnjaka čuvaju desetke milijuna godina stare evolucijske povijesti. Na području geološkog istraživanja koje se vrši od 1910.godine, otkriveno je 27 novih životinjskih vrsta. Među domaćim kralježnjacima, također nalazimo i divlje konje i vukove koji su se ovdje naselili iz sjeverne Amerike. Područje je pristupačno, geološki trag navodi posjetitelje , a u području se može naći i osmatračnica.

Vodeni i životinjski svijet staništa rijeke Drave je sačuvan u povratnim tokovima koji su izdvojeni od glavnog dijela.

Boroš-Drava staza:

Staza predstavlja prirodne vrijednosti izdvojenog povratnog toka koji je izdvojen od Drave. Povratni tok ocrtavaju bijeli i resnati lopoči. U šumi su to visibabe, kockavica i dolinski lopoči. Područje je pod strogom zaštitom ali ga je moguće posjetiti u svrhu pecanja ili druge turističke svrhe.

Matty Bird Memorijalni Park:

Osnovao ga je Lászlo Kácsor 1991.godine u čast 13 vrsta ptica koje su izumrle na teritoriju Mađarske. 13 ploča upozoravaju na ranjivost prirode i odgovornost čovjeka.

Hidrološko bogatstvo regije je harkanjska termalna, mineralna voda, koju dodatno oplemenjuju krševita spremišta izlomljenog i potopljenog grumenja Vilanjske planine. Zaštita navedenog je prioritetna, a cijela krševita regija je pod povećanom zaštitom.

3.2. LAG Baranja

Hrvatska je jedna od triju evropskih zemalja sa najvećom biljnom i životinjskom raznolikošću na području Evrope. U trenutku pristupa evropskoj uniji Hrvatska će imati obavezu provedbe Direktive o pticama te Direktive o staništima na svom teritoriju. Ovdje se nalazi oko 250 vrsta životinja i 70 stanišnih tipova važnih za očuvanje ekološke vrste. Veliki broj lokaliteta i površina koje prekrivaju ova područja ukazuje na iznimno bogatstvo biološke raznolikosti Hrvatske i činjenicu da Hrvatska ovim područjima značajno može doprinijeti širenju ekološke mreže Europske Unije. Područje Baranje nalazi se u prijedlogu Natura 2000 kao važno područje u Hrvatskoj za očuvanje ugroženih europskih vrsta i njihovih staništa zahvaljujući prije svega području Kopačkog rita i rijeke Dunav.

Kopački Rit je poplavno i močvarno područje nastalo djelovanjem dviju velikih rijeka na ušću Drave u Dunav. Zaštićeno područje se nalazi na najnižem dijelu Baranje, gdje je nadmorska visina 78m. Cijelo poplavno područje ima izgled delte, a jedinstveno je da rijeka Dunav u svom srednjem toku, uz pomoć rijeke Drave, stvara tzv. unutrašnju deltu. Takav fenomen kod drugih Europskih rijeka u ovakvom obliku nije poznat te daje ovom području svjetski značaj.

Kopački Rit je od 1993. uvršten na popis zaštićenih vlažnih područja od međunarodnog značaja.

Na području Kopačkog rita prebivaju 54 vrste ptica, a prema posljednjim podacima tijekom popisa iz 2012.godine prebrojano je 28.550 ptičjih jedinki. Vrijedan spomena je "Baranjski jelen" budući da je zbog svojih vrijednosti nastanjen na područje Australije i Novog Zelanda.

Na području Kopačkog rita prebiva oko 260 vrsta biljaka među kojima su i mnoge rijetke vrste koje se mogu naći samo u određenim područjima u Hrvatskoj. Takve su na primjer šarena perunika i sibirска perunika, bijeli lopoč koji pripada u skupinu najljepših biljka u Kopačkom ritu.

Bogatstvo faune Kopačkog rita vidljivo je po tome što na području rita prebiva veliki broj mekušaca i insekata, 39 autohtonih vrsta slatkovodnih riba ,11 vrsta vodozemaca i 10 vrsta gmazova.

SAŽETAK

Obilježja prirodnih vrijednosti prikazuju odnos između dva područja. Južne granice Drave smatraju se prirodnom granicom,a njeni povratni tokovi i ušće su staništa raznolike flore i faune. Biljne zajednice osiguravaju staništa velikom broju divljih vrsta, dok su u velikom broju prisutne i rijetke vrste biljaka i životinja. Posebna važnost ovog područja leži u raznovrsnosti i prirodnom karakteru.

Teren i geološki rariteti Vilanjske planine i krševitog područja koje podsjeća na sušne i jalove planine mediteranskih obalnih pejzaža su elementi koji pružaju posebne uvjete. Obje zemlje imaju veliki broj područja svrstanih u ekološku mrežu Natura 2000, a to su područja koja zahtijevaju posebne uvjete upravljanja.

4. ETNOGRAFIJA, KULTURA

4.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)

Stanovništvo regije je etnografski nehomogeno. Prvotno stanovništvo Ormansaga uz rijeku Dravu su Mađari, a blok hrvatskog govornog područja Drávasztára Felszószentmárton, se pojavljuje kao otok. U drugoj polovici 20. stoljeća zbog migracije i smanjenja broja autohtonog stanovništva, dolazi do povećanja udjela romske populacije.

Smanjenje broja stanovništva oko Vilanjske planine za vreme Otomana je nadoknađeno prinudnom imigracijom. Danas su kultura, religija i običaji njemačkih stanovnika očuvani na istoku područja, a hrvatsko-srpski na zapadu. Šokci se pomiješani s mađarskim stanovništvom. Židovski trgovci su se nastanili u većim naseljima, dok su u 20. stoljeću, na ovo područje prinudno naseljeni Mađari koji su prije živjeli u Slovačkoj.

Etničke razlike na pojedinim područjima vidljive su i prema arhitektonskom nasleđu stambenih i gospodarskih građevina kao i malih farmi iz 19. - 20. stoljeća.

Vinogradarstvo je poznato još od drevnih vremena. Arhitektonsko nasleđe vinarija pokazuje jedinstvena obilježja: posebnu atmosferu daju tjesno postavljeni vinski podruma u Villanyu, Palkonyi i Villánykövesdu sa uređenim vinotekama, a vinarije u Hegyszentmártonu su poprimile i stambenu funkciju, što je bilo potrebno zbog činjenice da su vinogradari putovali na posao u Ormánság naselja. Tako su mogli ostati na poslu i nekoliko dana.

Zahvaljujući multietničkoj kulturi i prirodi u okruženju pograničnog područja, tu se nalaze rijetka arhitektonska nasleđa. Neke od njih su naši spomenici: u Šeljinu je to barokni dvorac obitelji Drašković, dvorac u Šiklošu, oslikane i obložene kalvinističke crkve u Ivanidbi (Drávaiványi), Korodu, Adorjasu i Kovačidi, te mnoge crkve koje variraju od onih iz vremena Arpadovića do kružnih crkvi iz 19. stoljeća. Ima mnogo lokalnih i državno zaštićenih narodnih spomenika: hambari, mlinovi, vinski podrumi i vinarije, seoske kolibe, i stambene kuće. Poznato je hodočašće u Jud.

Zaštićeni arboretum se nalazi u Šeljinu, zajedno s zaštićenim voćnjakom domaćih vrsta voća u Dravafoku, dok se vilanjsko područje proizvodnje vina sastoji od područja zaštićenih ozнакom izvornosti i podrijetla.

Mađari iz Ormansaga koji su se preobratili na kalvinističku vjeru u 16. su stoljeću izdvojeni su od ostalih etničkih skupina i to jedinstvenim obilježjima svoga jezika, nošnje, običaja, gospodarstva, pokretnih kuća, te ukrašenih idrvom obloženih crkava.

Regija Ormansag postala je poznata zbog provođenja tzv. politike jednog djeteta koja je bila svjesna politike nasljeđivanja. To je rezultiralo nastanjem posjeda malih posjednika i poljoprivrednika. Naseljavanje Roma početkom 20. stoljeća izmijenilo je etničku, vjersku i kulturnu jedinstvenost.

Obje regije karakteriziraju mala sela, koja su smještena blizu jedno drugoga, među kojima se ističe nekoliko velikih sela i gradova.

4.2. LAG Baranja

Ovo područje je nastanjeno mnoštvom etničkih pripadnosti još od povijesnih vremena.

Na području LAG-a Baranja ranije je, zajedno s velikim brojem stanovnika mađarskog govornog područja tu živjelo hrvatsko i srpsko stanovništvo. U doba suvremene države, udio Mađara je prirodno opao. Domovinski rat iz 1991. godine također je imao veliki utjecaj na promjene u etničkoj strukturi stanovništva.

Područje Baranje ima mnoštvo zaštićenih vjerskih i svjetovnih spomenika, drevnih, antičkih i srednjovjekovnih arheoloških nalazišta koji su od iznimne važnosti ne samo za očuvanje karaktera kulturnog identiteta regije, već kao značajna turistička atrakcija predstavljaju potencijal koju se može koristiti u gospodarske svrhe.

SAŽETAK

Kulturno nasljeđstvo obje regije datira još iz rimskih vremena. Granice rimskog carstva su slijedile pravac Dunava, dok se ostaci vojne, gospodarske i migracijske rute, groblja i središta imanja mogu naći u blizini rijeke Dunav. Tragovi se nalaze na arheološkim nalazištima i artefaktima. U zajedničkoj srednjovjekovnoj i modernoj povijesti, reformacija zauzima važno mjesto. Zahvaljujući djelovanju Mihalyja Sztaraija, duhovno središte reformacije Lasko, djelo protestantskog svećenika Mihalyja Sikosja, smatra se kao područje koje čini važni temelj i mjesto razvoja reformacije.

U kontekstu očuvanja poljoprivredne tradicije regije, sačuvane građevine koje predstavljaju narodnu arhitektonsku vrijednost koriste se za prikazivanje nekadašnjih života malih posjednika, dok obilježja rasporeda prostorija, boje i namještaj u njima, upućuju na njihovu etničku pripadnost.

5. DEMOGRAFIJA

5.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe (LAG)

Stanovništvo pripada dravskoj ravnici, a okruženje Vilanske planine je nešto drugačije. U oba područja ukupni broj stanovnika polako ali sigurno opada. Prema trenutnim podacima, danas regija broji 52.959 stanovnika. Neka od sela s povoljnim uvjetima (Palkonya, Kistapolca) i sela s visokim brojem romske populacije (npr. Alsószentmárton, Lúzsok) bilježe povećanje broja stanovnika. Razlog za trajnu negativnu neto migraciju i prirodni pad je generičke prirode. Sastav stanovništva se mijenja: udio romskog stanovništva se povećava i u posljednjih nekoliko stoljeća postali su većinsko stanovništvo u više naselja (npr. Gilvánfa, Alsószentmárton, Hirics, Lúzsok, Adorjás itd.)

Mađarsko i hrvatsko stanovništvo nastavljaju stariti (indeks starosti Harkány, Felsőszentmárton 1.7, Drávasztára 2, Pécsdevecser 1.8, Villány 2.1), dok romsko stanovništvo u mlađoj dobnoj skupini čini veliki udio (indeks starosti: Alsószentmárton , Gilvánfa 0.1 Hirics, Lúzsok 0.2, Kórós, Kisszentmárton, Kisasszonyfa 0.4). Starenje stanovništva u malim selima može poprimiti vrlo ozbiljne razmjere, a broj takvih sela prevladava u dvije subregije. Nepovoljna dobna struktura mađarskog i hrvatskog stanovništva je takva djelomično uslijed emigracije mladih ljudi i neprekidnog pada broja novorođenih. Posebice oni koji se odsele iz područja, a nalaze se u povlaštenom položaju na tržištu rada (mladi, relativno obrazovani, vlasnici temeljnog kapitala), dok je većina ljudi u nepovoljnem položaju (neobrazovani, Romi, stariji) sklona ostati na području.

Zbog činjenice da većina njih, usprkos najboljim namjerama, više nije sposobna preseliti dalje, imamo sporo opadanje broja stanovnika, dok novi stanovnici dolaze zamijeniti one koji su iselili. Trenutno neznatan ali rastući dio novih stanovnika je stvoren od stalnih ili privremenih stanovnika koji se nastanjuju iz inozemstva.

Stanovništvo Dravazuga je većinsko hrvatsko, katoličko stanovništvo, a u drugim pogledima, demografska obilježja su slična kao i u Ormansagu.

Gustoća naseljenosti u ovom području je znatno ispod državnog prosjeka: 51 stanovnik po km^2 , u usporedbi sa državnim koji je 2002. godine bio 110 stanovnika po km^2 . Standardna devijacija populacije je u Šiklošu 206, Harkanju i Šeljinu 161. U Vilanju je najviša s 115 stan./ km^2 , dok Besence i Cun s 15 stan./ km^2 , Hirics i Kakics s 17 / km^2 te Kemse s 7 stan./ km^2 imaju najnižu naseljenost.

Okruženje Vilanske planine, od koje se veći dio, zbog obilježja područja, ugrubo podudara s vinskim područjem, povoljnim geografskim položajem (gradska blizina i prisutnost), te turističkim mogućnostima. Obilježja područja (vino) i proizvodna kultura njemačkog utjecaja

nudi jedinstveno područje u demografskom smislu. Izvorno mađarsko stanovništvo je bilo nadopunjeno njemačkim (švabskim, bavarskim) naseljenicima i Mađarima s visoravni. Udio romskog stanovništva je puno manji nego u dravskoj ravnici. Tipično, stanovništvo stari, međutim, u nekoliko naselja (Palkonya, Kistapolca) sve je više mladog stanovništva. Znatna neravnomjernost udjela muškaraca i žena u stanovništvu je karakteristična uglavnom za sela sa starijim stanovništvom. Broj općina s većinskim ženskim stanovništvom je puno veći od broja općina u kojima prevladava muško stanovništvo. Spomenuta sela uglavnom čini veliki udio romskog stanovništva. Udio muškog stanovništva mlade dobi u regiji je veći od udjela ženskog stanovništva (113%), broj radno sposobnih muškaraca je jednak, dok se staroj dobi udio 64%, koji čini prosjek indeksa starosti od 0.93.

5.2 LAG Baranja

Na području Baranje, prema popisu iz 2011. godine, na prostoru od 1.149 km^2 živi 39.261 stanovnik. Prosječna gustoća naseljenosti u Baranji je 34 stan./ km^2 što znači da se baranjska regija smatra područjem, ruralnog karaktera.

Najnapučeniji (10.068 stanovnika) i najgušće naseljen grad je Beli Manastir (160 stanovnika po m^2). Općina s najmanjim brojem stanovnika je Jagodnjak (2.023 stanovnika), dok su u smislu gustoće naseljenosti, najmanje naseljena područja Kneževi Vinogradi ($18/\text{km}^2$), Draž ($19/\text{km}^2$), te sela Bilje i Jagodnjak ($20/\text{km}^2$).

Baranja je multikulturalna regija u kojoj, prema zadnjem popisu, živi najveći postotak Hrvata (58.7%), udio Srba je niži i iznosi (19,1%), udio Mađara iznosi (14,6%), dok ostale etničke skupine čine (7,7%) ukupnog stanovništva.

6. GOSPODARSTVO

6.1. Udruga pograničnih naselja južne Baranje i Lokalne akcijske grupe LAG

POLJOPRIVREDA

Od ukupne veličine područja, 58% područja koristi se kao obradive površine. Veličine obradivih površina se mijenjaju ovisno o topografskim i hidrološkim uvjetima. Velika područja obično su podijeljena na manja gospodarstva koja se bave poljoprivredom. Najveći dio poljoprivrednih gospodarstava bavi se proizvodnjom žitarica (ozime žitarice, kukuruz) i proizvodnjom uljarica (uljna repica, suncokret). Na manjim područjima uzgajaju se soja, šećerna repa i krumpir.

Veličina poljoprivrednih gospodarstava pokazuje veliku raznolikost. Od sporazuma o vlasništvu iz 1990. god., zemljišta posjeduju fizičke osobe, u manjoj mjeri država. Zemljište koje obrađuju poljoprivrednici najčešće je u najmu na 10 godina.

Što se tiče organizacijskih oblika poljoprivrednih gospodarstava, obradu zemljišta obavljaju obiteljska poduzeća koja obrađuju 30-50 hektara vlastitog zemljišta, samostalni poljoprivrednici ili poduzeća za poljoprivredu (d.o.o., d.d.) čija je osnovna djelatnost s područja poljoprivrede. Područje ne karakterizira zajedničko ili zadružno korištenje zemljišta, iako su se neki mali poljoprivrednici organizirali u nabavne zadruge. Najveće poslovne organizacije na području su trenutne gospodarske jedinice Boly RT, nekada u vlasništvu princa Eugena Savojskog, a zatim i države.

Tijekom zadnjeg desetljeća gotovo posvuda je vidljiv tehnološki napredak gospodarstva. Kupljeni su novi strojevi i mehanizacija za berbu, kojima se mogu sigurno obavljati teški poslovi i za vrijeme ekstremnih vremenskih uvjeta. Na ovaj način se može postići i visoka razina zaštite usjeva.

Riješeno je također i skladištenje robe na području, gdje većina velikih poljoprivrednih gospodarstava ima sposobnost skladištenja 3-5 mjeseci, tako da su manje podložna i izložena sezonskim oscilacijama cijena.

Stočarstvo je znatno opalo u usporedbi s brojkama za vrijeme socijalizma.

Broj poljoprivrednika koji drže stoku, svinje i perad je jako smanjen.

Privatna domaćinstva koja drže stoku u stražnjem dvorištu su gotovo nestala, a neka domaćinstava ne proizvode i ne uzgajaju stoku čak niti za vlastite potrebe.

Najnaprednije poduzeće za poljoprivrodu u području je Boly RT. Na površinama koje obrađuju primjenjuje se visoka tehnologija navodnjavanja i gnojenja. U razvojnog programu iz 2012. godine, osnovano je i najmodernije postrojenje za proizvodnju sira i farma za uzgoj svinja.

Prerada osnovnih poljoprivrednih proizvoda koji se proizvode na području ne obavlja se na lokalnoj razini. Količine proizvoda koje premašuju vlastite potrebe za stočnom hranom, usmjeravaju se na druga područja.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Na području nije prisutno niti jedno veliko poduzeće. Najveća industrijska aktivnost se obavlja u tvornici cementa u Beremendu. Tvornica proizvodi proizvode od cementa, vapna i klingerita. Sirovine dolaze iz kamenoloma u Nagyharsányu. Zbog ekonomskе krize proizvodnja u industriji cementa i kamenolomu je smanjena. Glavne građevinske tvrtke su Bern d.o.o. u Šiklošu i O&R u Šeljinu, dok neka manja poduzeća posluju u Viljanu i Mađarbolju. Pored navedenog, nekoliko malih poduzeća specijaliziranih za proizvodnju namještaja, obradu drveta i metala djeluju u Šiklošu, Vajslovu, Harkanju i Beremendu.

Poduzetnička djelatnost je vrlo visoka na malom području (subregija Šikloš 6.8/100 ljudi), ali je zemljopisno gledano ipak koncentrirana u većim gradovima. Postoji i velik broj poduzetnika koji su postali poduzetnici silom prilika jer su ostali bez posla, čija je dobit mala i čiji se poslovi jedva održavaju. Njihova promjena pokazuje silazni trend.

TURIZAM

Razvoj turizma je vidljiv u Harkanju još od 70-tih godina, a vezan je posebno uz ljekovite vode. Potražnja za ljekovitim vodama pogodnim za ublažavanje, prvenstveno mišićnokostanih i ginekoloških bolesti, a po nedavnim istraživanjima također imaju blagotvoran utjecaj u simptomatičnom liječenju psorijaze, izazvala je masovni razvoj smještajnih kapaciteta. U gradu posluju 2 hotela s 4 zvjezdice i 14 gostinjskih kuća s 3 zvjezdice. Ukupni kapacitet hotelskih mesta je 1537 kreveta. Nadalje, oko 6.000 kreveta nalazi se u privatnom smještaju. Kapacitet toplica je oko milijun gostiju godišnje, a stopa popunjenoosti iznosi 60%. U usporedbi s prijašnjim razdobljima, vidljiv je značajan pad zbog tehnološkog zaostatka u usporedbi s konkurenckim kupalištima u Mađarskoj. Iskorištenost potencijalnih smještajnih kapaciteta je oko 20%.

U posljednjim desetljećima se u okolini Vilanja uz vinogradarstvo i vinogradarske aktivnosti proizvodnje vina, razvio vinski turizam i to na temelju vinske gastronomije. Najznačajniji proizvođači vina su također sagradili hotele i privatne gostinjske kuće za smještaj gostiju. Godišnji broj gostiju pokazuje dinamični porast.

Uloga Šikloša u turizmu se prvenstveno veže uz povijesna događanja i kulturu, a koncentrirana je oko dvorca, muzeja i spomenika povijesne važnosti. Međutim, nedavno izgrađeni wellness i spa hotelski kompleks s 4 zvjezdice, nazvan Wellness SPA, daju području nove sadržaje i draž.

Vrijedna spomena je i Marijađudska bazilika koja je postala hodočasničko odredište u Mađarskoj i smatra se trećim najvažnijim hodočasničkim odredištem mađarske katoličke crkve. Prema relevantnoj stručnoj literaturi, područje sastavljeno od gore navedena 3 naselja smatra se izrazito značajnim turističkim središtem Podunavlja.

Zbog promjena turističkih trendova, zajedno s atrakcijama koje neprekidno nude ljekovita voda, vino i kultura, broj područja prirodnih ljepota neprestano raste.

Ključna prirodna bogatstva su Drava i Ormánság, a tradicionalno je poznat Szársomlyó i okolna područja. Kao rezultat programa ruralnog razvoja, obnovljeno je nekoliko vjerskih građevina, što proširuje raspon turističkih atrakcija.

Na navedenom ruralnom području djeluje nekoliko hotela i kampova za mlade koji nude jedinstvene sadržaje raznih aktivnosti u svom okruženju, a posebno vezanih uz jahanje konja.

Lovni turizam, koji se temelji na lovу jelena i divljih svinja kao trofeja, značajan je u Ormansagu zbog priličnog broja divljači koja boravi na poplavnim područjima.

Razvijen je i biciklizam, a izgrađena je biciklistička staza od Drávaszabolcsa do Harkanja, Šikloša, Aršanja i Vilanja. Od Felsőszentmártona do Drávaszabolcsa na nasipu, izgrađena je staza koja ima višestruke prijevozne puteve od Vilanja prema Mohaču. Dionica međunarodne staze „tri rijeke“ je označena dok su za izletnike postavljeni planinarske oznake u Ormansagu i Vilanskoj planini.

NEZAPOSLENOST

Statistike pokazuju da je u prostornom razvoju zapošljavanja na razini naselja odlučujući zemljopisni položaj zajednice. U kontekstu prilika za zapošljavanje značajna je udaljenost i vremenska raspoloživost područja u cijelosti okruženih s juga (rub Drave) i velikih gradova. Stopa nezaposlenosti što se tiče naselja je visoka: Drávakeresztúr 32%, Hirics 41%, Drávafok, Felsőszentmárton 18%. Podaci o unutarnjim središtima zapošljavanja i njihovoј okolici su povoljniji (10% Šikloš, Mađarboja 9%, Harkanj 6%). Prema podacima iz mađarskog Ureda za zapošljavanje, postoji povezanost između radne sposobnosti i etničkih obilježja naselja. Visoke stope nezaposlenosti se vide u zajednicama gdje je visoka zastupljenost romskog stanovništva: Siklósnagyfalu 30% Piskó 48%, 31% Gilvánfa. Udio zaposlenog radno sposobnog stanovništva je 65% od ukupnog broja (stagnacija) dok stopa nezaposlenosti radno sposobnog stanovništva prelazi 16,4%.

Unutar sloja nezaposlenih, nastala je nezaposlenost više generacija, što ukazuje na socijaliziranu - državnu nezaposlenost. Unutar nezaposlenih, stopa dugoročno nezaposlenih se povećava. Ovo pokazuje povećanje u unutarnjoj marginalizaciji kao i pogoršanje na perifernim područjima s niskom naseljenosti.

Problem nezaposlenosti vezan je uz nisku razinu obrazovanja stanovništva. 64% nezaposlenih ima osnovnoškolsko obrazovanje. Općenito ovaj problem se ublažava zapošljavanjem u vinogradima i poljoprivredi, gdje je značajan sezonski rad koji traje od 4 - 6 mjeseci. Od 2012. godine, vidljiv je značajan porast u lokalnom zapošljavanju stanovništva.

6.2. LAG Baranja

POLJOPRIVREDA

Najvažniji prirodni potencijal Baranje je njeno kvalitetno poljoprivredno zemljište. Zbog visokog učešća oraničnih površina u ukupnoj strukturi zemljišta, proizvodnja ratarskih kultura na području Baranje je dominantna poljoprivredna djelatnost, uz koju se sve više razvija uzgoj vinove loze i voćarstvo.

Najvažniji nositelj interesa baranjskog gospodarstva oduvijek je bilo Belje. Belje je osnovano 1697. godine i bilježi više od 300 godina neprekidnog postojanja. Osnovao ga je princ Eugen Savojski kada je, nakon oslobođenja Baranje od Turaka, dobio posjed na poklon od cara Leopolda.

Površina obradive zemlje na području Baranje iznosi otprilike 55.000 hektara, od kojih 20.000 hektara obrađuje Belje. Značajan dio poljoprivrednih površina obrađuje Fermopromet iz Majskih Međa i još nekoliko malih i srednjih poljoprivrednih poduzeća i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja obrađuju 300 – 1.000 hektara oraničnih površina. Poljoprivredna poduzeća najčešće koriste suvremenu mehanizaciju i napredne tehnologije

Na području Baranje djeluje i 2.489 obiteljskih gospodarstava, čija je osnovna djelatnost poljoprivredna proizvodnja, a obrađuju u prosjeku 5 - 10 ha oraničnih površina.

Od 1990. godine primjetan je trend smanjenja broja poljoprivrednika. Uglavnom je riječ o starijim osobama koje ne žele prodati poljoprivredno zemljište, a ne posjeduju suvremenu mehanizaciju za njegovu obradu i najčešće zemljište daju u zakup.

Pored toga u posljednjih 20 godina primjetan je trend opadanja stočarske proizvodnje jer se poljoprivrednici sve više odlučuju za čistu proizvodnju ratarskih kultura.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Najdinamičniji razvoj Belja nastao je u ranom 19. stoljeću. U drugoj polovici 19. stoljeća nastala su industrijska postrojenja i pogoni za proizvodnju finalnih proizvoda, tako da industrijsku proizvodnju na području Baranje čini najvećim dijelom Belje sa svojim pogonima za preradu hrane i proizvodnju stočne hrane. Najvažniji proizvodni pogoni i tvornice su u Belom Manastiru : tvornica mlječnih proizvoda, pogon za mesne prerađevine „Baranjka“, mlinovi i skladišta. Pored beljskih pogona tu se nalazi i nekoliko manjih tvornica za proizvodnju voćnih sokova, tekstilnih proizvoda, kao i metalnih proizvoda.

Najveći vinski kompleks u regiji također u vlasništvu Belja, izgrađen je na području općine Kneževi Vinogradi.

Industrijska proizvodnja u Baranji je koncentrirana oko grada Belog Manastira i područja općina Darde, Kneževih Vinograda i Popovca. Sela Bilje, Draž, Jagodnjak i Petlovac nemaju značajnu industrijsku proizvodnju, jer se većinom radi o poljoprivrednim područjima.

TURIZAM

Na području Baranje primjetan je trend povećanja fizičkih i pravnih osoba uključenih u pružanje usluga u turizmu. Glavnu okosnicu turizma u Baranji čini prirodni rezervat Kopačkog rita. Kako bi se unaprijedile mogućnosti koje pružaju prirodne atrakcije, sagrađeno je više smještajnih kapaciteta na području općine Bilja. Selo Kneževi vinogradi i etno selo Karanac, te pripadajući gastronomski i vinski događaji, zajedno s vinskim stazama u Zmajevcu i Suzi, smatraju se posebnom turističkom atrakcijom.

Izgradnjom 12 km duge vinske staze na južnoj strani vinograda Banske kose, obnovom turističkog objekta Kormoran i izgradnjom vinskog podruma u Kneževim Vinogradima, Belje je postalo najveće poduzeće u turističkom sektoru.

Na području Baranje djeluju tri turističke zajednice koje su uključene u organizaciju turizma: Turistička zajednica Baranje čiji djelokrug aktivnosti pokriva turističku ponudu Belog Manastira, Kneževih Vinograda, Darde, Čeminca i Popovca, Turistička zajednica Bilje i Turistička zajednica Draž.

Turistička infrastruktura u Baranji nije dovoljno razvijena. U Bilju i Kneževim Vinogradima su izgrađene biciklističke staze, a u Kneževim Vinogradima i Belom Manastiru izgrađene su vinske ceste. Lovačka društva vode brigu o divljači, kako u javnim tako i u privatnim lovištima. Ribolov je slabo razvijen u odnosu na mogućnosti i vodne resurse. Sportski i zdravstveni turizam nisu razvijeni.

NEZAPOSLENOST

Stanje na tržištu rada u operativnom području karakterizira premala ponuda posla, tj. područje ne nudi dovoljno poslova za radno sposobno stanovništvo. Na temelju statističkih podataka o zapošljavanju, stanje se kontinuirano pogoršava. Trenutno je udio nezaposlenog stanovništva 15,7%, uključujući i 20% ljudi koji po prvi puta traže posao. Unutar sloja nezaposlenih, porast broja nezaposlenih osoba na godišnjoj razini iznosi 10%, pri čemu je poseban problem kategorija trajno nezaposlenih.

Ovakva situacija odražava se negativno na psihičko stanje stanovništva i uzrokuje povećanje kriminalnih radnji. Najveći dio među nezaposlenima čine žene (54%) i to pretežito između 30 i preko 50 godina uz niske obrazovne kvalifikacije.

SAŽETAK

Glavna obilježja gospodarstava ove dvije regije međusobno su vrlo slična.

Povijesne i gospodarske tradicije, osnove prirodnog razvoja, kao rezultat povijesne i pretežno ruralne prošlosti, pokazuju trajno oslanjanje na poljoprivredu. Načini iskorištavanja zemljišta, poboljšanje strukture zemljišta i oblici poljoprivredne proizvodnje, kao i državno-politička reorganizacija u 20. stoljeću ne pokazuju velike razlike usprkos razdvajajućoj ulozi i utjecaju granice.

Nasljeđe velikih imanja, te malih i srednjih poljoprivrednika koji su radili usporedno tijekom povijesnih razdoblja, još uvijek je prisutno. Uspješnost poljoprivredne proizvodnje neprestano napreduje zahvaljujući primjeni suvremene mehanizacije i napredne tehnologije u gnojidbi i zaštiti usjeva.

Ključni element gospodarstva ove regije povjesno je poljoprivreda stoga temelj prirodnog razvoja još uvijek leži u poljoprivredi.

Razvoj poljoprivredne proizvodnje i iznadprosječne učinkovitosti u oba područja počeo je u drugoj polovici 19. stoljeća, a pogoni za preradu poljoprivrednih proizvoda nastali u tom razdoblju i dalje su prisutni u strukturi suvremene industrije.

Teritorijalna decentralizacija operativnog razvoja mađarskog gospodarstva za vrijeme socijalističkog režima, je recentralizirana nastojanjima da se privatizira, a u prehrambenoj se industriji razvio mali broj prerađivača visokih mogućnosti koji djeluju izvan navedenog područja. Na taj način je proizvodnja hrane prestala postojati na području Južne Baranje, dok je hrvatski dio Baranje zahvaljujući Belju i dalje ostao osnovno područje za proizvodnju hrane.

Zbog promjena u zemljišnoj politici vezano za veličinu gospodarstva, mala poljoprivredna proizvodnja je opala. Zajedno s kontinuiranim opadanjem broja gospodarstava koja su na nižoj tehnološkoj razini, uočena je akumulacija na srednjim gospodarstvima.

Zadržavanje tradicije u poljoprivrednoj proizvodnji je na emocionalnoj osnovi, dok na području ruralnog turizma, stvaranje smještajnih kapaciteta i dodatnih agro-turističkih usluga predstavlja priliku za nova ulaganja.

Industrijska proizvodnja nije karakteristična niti za jedno od područja. Na mađarskoj strani. Tvornica cementa Beremend je jedino industrijsko poduzeće koje izvozi proizvode. Proizvodno orijentirana strana direktna ulaganja nisu izvršena. Manji pogoni koje pripadaju kategoriji mikro i malih poduzeća, izgrađeni na pojedinačnim tržišnim odnosima, mogu se naći u gradovima s većim brojem stanovnika (Šikloš, Beli Manastir).

Djelatnosti vezane za proizvodnju hrane prisutne su u oba područja, posebno vezano za proizvodnju vina koje je specifični proizvod zahvaljujući primjeni sustava zaštite podrijetla. (lokalne vinarije Vilanj, Banska kosa), U državnom poretku, regija se u cijelini smatra nedovoljno razvijenom s društveno-gospodarskog gledišta. Zaostali dijelovi teritorija se mogu naći kako u Mađarskoj tako i u Hrvatskoj. Prema tome, cijelokupno područje male regije Šeljin pripada skupini malih područja koja jako nazaduju, dok su naselja Čeminac, Darda, Draž, Kneževi Vinogradi, Petlovac i Popovac po razvijenosti uključena u II kategoriju.

7. INFRASTRUKTURA

7.1. Udruga pograničnih naselja južne LAG-a Baranje

PRIJEVOZ

Područje čini perifernu regiju, a pogranična lokacija je periferna također i s obzirom na nacionalno mjerilo. Unutarnji dijelovi države dostupni su preko sjedišta županije, uz iznimku istočnog dijela koji je, nakon djelomične izgradnje međunarodnog Koridora Vc, dostupan i iz smjera Mohača. Što se tiče veze sjever-jug, pet pravaca vodi prema Pečuhu.

Pravac Sellye-Harkany Villany je prikladan pravac za vezu s unutrašnjošću, a veći dio dionice Ormansag je obnovljen 2010. - 2011. Regija je gusto protkana malim selima, koja su međusobno udaljena samo nekoliko kilometara. Postoji gusta mreža manjih cesta, a nekoliko dionica obnovljeno je 2012. Što se tiče komunikacije između naselja duž pravca, 22 naselja su pristupačna prilaznim cestama, ali se zapravo radi o slijepim ulicama.

ENERGETIKA

Opskrba naselja električnom energijom svugdje je osigurana. Uspostavljena mreža za elektrodistribuciju prikladna je za zadovoljavanje postojećih potreba za strujom. Plinska mreža uspostavljena je u većini općina u regiji. Razmjer priključaka na mrežu je različit.

PITKA VODA, ZBRINJAVANJE OTPADNIH VODA

Mreža opskrbe pitkom vodom uspostavljena je i obnovljena je u svim naseljima u regiji, a njome upravlja nekoliko pružatelja usluga. U naseljima u kojima se lokalna opskrba vodom zasniva na bunarima, problem predstavlja razina arsena u vodi.

Sustavi za zbrinjavanje otpadnih voda uspostavljeni su u većim naseljima u skladu s prethodnim preporukama za EU financiranje. Što se tiče manjih zajednica, započelo se s planovima i pripremama u gotovo svim zajednicama.

BRZI INTERNET

Zahvaljujući ranijim razvojnim programima cijelo područje male regije Šikloš je pokriveno internet mrežom, dok u području Ormansag razvoj mreže nije sistematičan. Tamo je proveden razvoj mreže u većim centrima s predvidivim brojem veza, dok u manjim naseljima mobilni operatori pružaju ograničen izbor.

ZDRAVSTVO

U većim naseljima regije, koja služe kao mikro-regionalni centri, djeluju ambulante (Šikloš, Sellye Harkany, Beremend, Villany), usluge liječnika opće prakse pokrivaju sva naselja, ali ordinacije opće prakse dostupne su samo u sjedištima. Večernje i vikend usluge na poziv su centralizirane s Pečuhom kao centrom. Bolnička skrb nije dostupna u regiji, nego u sjedištu županije.

SOCIJALNA SKRB

Organizirana je na regionalnoj razini u obje male regije, iako na različite načine. U maloj regiji Šikloš uspostavljena je kombinirana subregionalna socijalna služba, koja zahvaljujući reorganizaciji provedenoj 2013. godine pruža potrebne usluge na nekoliko lokacija. U subregiji Sellye te usluge pruža društveno poduzeće koje nije iz regije.

7.2. LAG Baranja

PRIJEVOZ

Cestovne veze u regiji su zadovoljavajuće, dobro povezane s regionalnim i međunarodnim prijevoznim linijama: s Koridorom Vc koji seže od Budimpešte do Ploča; s cestom D-7 koja spaja granični prijelaz Duboševica s Osijekom i prolazi duž središnje Baranje u smjeru sjever-jug; u smjeru istok-zapad s cestom D-517 koja spaja Beli Manastir s gradom Belišćem i "Podravskom magistralom"; te s cestom D-12 koja od Karanca spaja glavnu cestu D-7 s graničnim prijelazom Batina, u smjeru istok-zapad.

Kao magistralni koridor ovdje prolazi međunarodna željeznička linija Budimpešta - Osijek - Ploče.

Istočni dio Baranje ovisi o Dunavu, koji je značajan plovni put prema Središnjoj i Istočnoj Europi, a značajnu će ulogu imati luka u Batini koja je trenutno u izgradnji. Drava nema značajnu ulogu u smislu prijevoza i gospodarstva.

U regiji nema zračne luke, ipak, zračna luka Klisa kraj Osijeka i zračna luka Čepin u Osijeku imaju pozitivan učinak zahvaljujući cestovnoj povezanosti.

ENERGETIKA

U cijeloj regiji izgrađena je elektroenergetska mreža. Plinska mreža uspostavljena je za sada u Belom Manastiru, Dardi i Kneževim Vinogradima.

PITKA VODA, ZBRINJAVANJE OTPADNIH VODA

Njihova uspostava je manjkava, a u nekim manjim mjestima nije uspostavljena vodoopskrbna mreža. Središnje zbrinjavanje otpadnih voda razvijeno je samo u većim općinskim centrima.

BRZI INTERNET

Pristup brzom internetu je dostupan u svakoj općini, a poteškoće su u općini Petlovac zbog blizine mađarske granice. Uočljive su razlike u razvoju brzog interneta na različitim lokacijama.

ZDRAVSTVO

Stanje zdravstva u Baranji je zadovoljavajuće. Svaka općina pokrivena je odgovarajućim brojem ambulanti i liječničkih timova. Značajan problem predstavlja manjak mladih liječnika koju su sve manje zainteresirani za rad u Baranji.

SOCIJALNA SKRB

U Belom Manastiru postoje dva staračka doma za stare i nemoćne, od kojih je jedan u državnom vlasništvu i ima kapacitet za 186 osoba, te privatni starački dom "Baranjsko Sunce". U Dardi također postoji privatni starački dom. Postojeći starački domovi ne zadovoljavaju potrebe potencijalnih korisnika koji moraju čekati da se osloboди mjesto kako bi bili primljeni na skrb .

SAŽETAK

Veliki komunalni sustavi za opskrbu ovih regija dio su nacionalnih sustava za razvoj i održavanje infrastrukture. I prijevozna i energetska infrastruktura dostupni su u potpunosti i temelje se na povijesnim osnovama. Njihove se promjene odvijaju kako bi se proveli razvoji, npr. zaobilaznice ili pristupne ceste, sukladno središnjem nahođenju. Poboljšanja ili obnove postojećeg sustava temelje se na odlukama koje nadilaze teritorijalna ograničenja.

Razvoj opskrbe pitkom vodom i vodoinstalacija odvija se sukladno s EU zahtjevima i uz potpore sufinanciranja.

Zdravstveni i sustavi socijalne skrbi su uspostavljeni, promjene kapaciteta, tj. njihovo širenje susreće se s poteškoćama zbog činjenice da su podržavani državnim potporama i ne prate stvarne demografske i socijalne promjene.

8. SWOT ANALIZA

Za planiranje razvoja u regiji, od ključne je važnosti znati relevantne podatke i okolnosti zahvaćenog područja u smislu razvojnih ciljeva.

Svaka regija ostvaruje se u složenoj socio-ekonomskoj stvarnosti gdje je sve povezano jedno s drugim i bez izravne veze. Značaj specifičnih, potencijalnih odnosa koji mogu biti opisani pomoću parametara, nemaju istu važnost u odnosu na specifičnost određenog plana i uvjete interakcije koji se mogu smatrati konačnima.

8.1. SWOT Analiza

Postoji nekoliko metoda vrednovanja i ocjenjivanja regija. Program ruralnog razvoja se u Mađarskoj odvija u praksi i u svojstvu punopravne zemlje članice EU. Do sada su se koristila razvojna sredstva EU ciklusa 2007-2013. Za primjenu programa, lokalne akcijske grupe su morale osmislitи **Lokalnu strategiju ruralnog razvoja**, a pri stvaranju, djelovanju i provedbi same strategije morale su se pridržavati **Leader načela**. Usklađenost je pod stalnim nadzorom Upravljačkog Tijela (UT, zatim Ministarstva poljoprivrede, sada Ministarstvo ruralnog razvoja).

Jedan od elemenata u procesu provedbe strategije je korištenje razvojnih sredstava. Rezultati koji se ostvare izazivaju promjene koje pomažu u postizanju razvojnih ciljeva. U metodologiji planiranja, postojanje specifične **situacije (S)** predstavlja **problem (P)**, koji zahtijeva određenu **mjeru**. Kada je mjera primijenjena, **rješenje (S)** postaje predvidivo, a njegova se primjena ostvaruje kroz razvoj. Očekivani **rezultat (R)** može poboljšati problematiku situacije. **Takožvana SPSR struktura je sustav koji omogućuje uvid u očekivani utjecaj razvoja u rješavanju problematike.**

Jedna od metoda traženja problema je SWOT analiza: analiza i oblikovanje Snaga - Slabosti - Prilika - Prijetnji.

- Snage su faktori i uvjeti na temelju kojih je moguće prilagoditi smjer razvoja regije
- Slabosti takvih faktora su uvjeti koji mogu ograničiti razvoj regije. Zapravo oni određuju područja koja ne smiju biti zanemarena u razvoju regije.
- Prilike su eksterni faktori na koje se ne može izravno utjecati, ali predstavljaju pozitivne trendove, dakle određuju pravac iskorištavanja snaga.

- prijetnje su takva eksterna ograničenja, ili negativni faktori na koje je teško utjecati i kojima se treba prilagoditi za vrijeme razvoja, budući da postoji ograničena mogućnost utjecaja na iste.

SWOT analizom je nemoguće navesti sve postojeće snage, slabosti, prilike i prijetnje, međutim ona fokusira pažnju na glavne faktore koji su važni za glavne ciljeve DPR-a.

Obilježja regija su prikupljena metodom SWOT analize, posredstvom dvije lokalne akcijske grupe za vrijeme radionica i sastanaka radnih grupa vezano za izradu Strategije ruralnog razvoja. SWOT analize su osmišljene kao osnovni dokumenti a prihvatile su ih nadležne organizacije tog područja (Udruga pograničnih gradova južne Baranje LAG i LAG Baranja). U dokumentima dviju lokalnih akcijskih grupa formulirane su neosporne tvrdnje o gospodarstvu regije, s posebnim naglaskom na poljoprivredu, turizam i područje interesa društva i zajednice.

**(Izvor: Od Ormánsága do Szársomlyó – solidarni program gospodarskog razvoja, 2013
Izvor: Lokalna razvojna strategija Baranje, 2013)**

U obje regije je ključno saznanje o prevladavajućim makro-ekonomskim i makro-socijalnim trendovima, budući da ih lokalna nadležnost ne može mijenjati ni na koji način. Njihov pristup na osnovnoj razini je na državnoj razini provedba politika mjera koje se tiču velikih, državnih opskrbnih sustava, kao i čimbenika uključenosti uredbi koje načelno utječu na gospodarstvo.

8.2. Sažeta SWOT analiza

Dvije lokalne akcijske grupe su izvršile svoju SWOT analizu u različitim razdobljima u odnosu na vremenski okvir i definiciju zadataka.

Udruga pograničnih gradova južne Baranje LAG je razvila Plan lokalnog ruralnog razvoja 2008. godine (LRDP), gdje je primijenjena metoda SWOT analize, kako bi u Mađarskoj realizirao razvojni ciklus Europske Unije (2007. – 2013.).

Tijekom primjene plana, nekoliko je puta bila potrebna revizija istog, budući da ga je zatražilo Upravljačko Tijelo (UT) kao obvezni zadatak. Zbog programa ruralnog razvoja, dokument je revidiran dva puta, 2011. i 2013. godine, dakle i SWOT analiza je, kao dio programa, ažurirana. Revizija plana koju je razvila LAG i popratna SWOT analiza su dovršene prema izravnim uputama sektora za razvojnu politiku (IH, Ministarstvo ruralnog razvoja). Obilježje funkcioniranja LAG-a je neometano djelovanje na državnoj razini.

LAG Baranja je osnovan u predpristupnom periodu (2011. – 2013.) Republike Hrvatske.

U to vrijeme državni sustavi sektora ne djeluju kao članice s usklađenim pravnim sustavom Europske Unije, stoga se ta faza smatra eksperimentalnom. Državna politika razvoja primjenjuje postojeću strukturu državnih političkih očekivanja, koristi državna sredstva, također imajući na umu predstojeće pristupanje Europskoj Uniji, s istodobno pristupnim „paketima“ mjera i preliminarnim sredstvima sufinanciranja.

Na području Hrvatske osnovane su lokalne akcijske grupe, ali one ne provode LEADER mjere, nego za ih sada koriste za zajedničko učenje kako bi bile pripremljene za djelovanje kada Hrvatska postane punopravna članica EU.

Mađarska LRD i SWOT analiza, posebno su usmjereni na trenutno stanje programa lokalnog razvoja te na iskorištavanje mogućnosti resursa izravno vezanih uz njih, a sastavljene su na temelju relevantnih stručnih mišljenja i institucionalnih okvira razvojne politike.

Dvije susjedne lokalne akcijske grupe su izgradile višestruke odnose, a projekt zajedničke strategije je jedan od njih. Kroz zajedničku strategiju postoji mogućnost usvajanja najboljih metoda trenutnog planiranja ruralnog razvoja Mađarske, a primjenom zajedno dobivenih podataka, unaprijedio bi se proces pripreme u Hrvatskoj.

Hrvatska LRD i SWOT analiza podloga su za iskorištavanje prvog i nadajmo se cijelog programa. Razvojna sredstva poslije pristupa bit će u potpunosti iskorištena bez utjecaja institucionalnog okvira ruralnog razvoja i razvojne politike. Programe razvijene prema različito usmjerenim budućim ciljevima, te SWOT analize kao dio razrade, moguće je uspoređivati.

Sažete SWOT analize dviju Grupa u prikazane su u tablici:

SNAGE		
SWOT	Udruga pograničnih naselja južne Baranje LAG	LAG Baranja
Snage	<ul style="list-style-type: none"> Državno zaštićene prirodne vrijednosti (DDNP prostori, Szársomlyó, Temple Mount, Stara Drava) Uključenost submediteranske klime (broj sunčanih sati, godišnja suma aktivne temperature, broj mraznih dana) Arhitektonske, državno zaštićene baštine (Dvorac u Šiklošu, crkve iz vremena Arpadovića, oslikane i obložene crkve 	<ul style="list-style-type: none"> Prirodni resursi (zemlja, šume, voda) Povoljni vremenski uvjeti (sunce, vjetar, geotermalni izvori za korištenje obnovljivih izvora energije) Povoljan geostrateški položaj i dobra transportna povezanost sa susjednim zemljama Dobra prometna povezanost i infrastruktura na lokalnoj razini

	<ul style="list-style-type: none"> • Veliki kamenolom vapnenca • Domaći specijaliteti, mogućnosti proizvodnje proizvoda visoke kvalitete • Međunarodno poznato vinsko područje zaštićenog podrijetla (Viljansko vinska regija) • Raznoliko iskorištavanje zemlje • Dobar marketing za vinski turizam(vinska staza Viljan -Šikloš) • Široki turistički portfolio (wellness, vino, toplice, ruralna razonoda, priroda, planinarenje, jahanje, pecanje, lov, obiteljska događanja) • Veliki broj turističkih kapaciteta • Državno i međunarodno poznata po svojim prirodnim atrakcijama (toplice u Harkanju, netaknuti vodni okoliš rijeke Drave) • Multietnički sastav stanovništva, šarenilo nacionalne kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iskustvo i tradicija u gospodarstvu (posebice Belje d.d.) • Tradicija u poljoprivredi kao sirovinska osnova za prerađivačku proizvodnju • Dostupnost mladog , obrazovanog i stručnog kadra • Dobra suradnja s lokalnim institucijama • Postojanje poduzetničke infrastrukture i poduzetničkih zona • Zastupljenost nacionalnih manjina kao poveznica za gospodarske odnose sa susjednim zemljama • Prepoznatljivost Baranje kao regije • Visokokvalitetno, očuvano i nezagadeno zemljiste • Raspoloživi vodni resursi • Povoljni pedološki i klimatski uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju • Dobra prometna povezanost (cestovna, željeznička, plovna, blizina zračne luke Osijek) • Iskustvo i tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji (Belje i privatni sektor) • Postojanje infrastrukture (zemljista, strojevi, poslovni objekti) • Relativno dobro izgrađena kanalska mreža • Razvijene gotovo sve grane poljoprivrede (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo) • Ekološka proizvodnja • Spremnost za rad i za stjecanje novih znanja • Registracija poljoprivrednika u skladu sa propisima • Multietničko i različito kulturno nasljeđe
--	---	---

	<p>(tradicije, jezik, kultura, običaji)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prirodna bogatstva (Dunav, Kopački Rit) • Proizvodnja hrane, vina i ostalih prehrambenih proizvoda na tradicionalni način • Lov i ribolov • Izgrađene vinske staze • Bogata i raznovrsna gastronomija • Očuvanje autohtonih elemenata • Računalna pismenost, Internet • Kulturno-turistički sadržaji • Postojanje infrastrukture za rekreacijski turizam (bazeni, jezera, putevi, itd.). • Baranja je prepoznata kao turističko područje • Sve više registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u funkciji ruralnog turizma (OPG) • Postoji veliki broj aktivnih građanskih organizacija i jaka utemeljenost u malim lokalnim zajednicama • Široki krug djelovanja i brzo reagiranje na probleme u društvenoj zajednici • Udruge obavljaju važne zadatke, kako bi pomogle marginaliziranim društvenim skupinama. • Koordinacija udruga i dobro razvijena mreža građanskih društvenih organizacija (OCD) u pojedinim sredinama • Dobra komunikacija i suradnja s lokalnim vlastima.(JLS) • Iskustvo u pripremi i provedbi projekata prema EU standardima • Bogato kulturno nasljeđstvo – podloga za rad raznih kulturno umjetničkih
--	---

		<p>društava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvijenost sportova i sportskih objekata – poticaj za razvoj udruga sportskih i rekreativnih aktivnosti • Institucije zdravstvene i socijalne skrbi imaju dobro razvijenu mrežu
--	--	---

SLABOSTI		
SWOT	Udruga pograničnih naselja južne Baranje LAG	LAG Baranja
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • Općinska središta socijalnih, obrazovnih i poslovnih usluga su vrlo niske kvalitete • U malim zajednicama je većim dijelom zapostavljena seoska slika • Veliki broj malih naselja s malim brojem stanovnika • 25 slabo naseljenih, besperspektivnih naselja • Opći pristup urbanim središtima je slab • Međugradski javni prijevoz je slab, kao i pružanje tih usluga na dnevnoj bazi • Nemotivirana lokalna radna snaga • Sloj poljoprivrednika koji stare • Nekvalificirana radna snaga • Tendencija emigracije visokokvalificiranih stanovnika • Radna mjesta koja zahtijevaju stručnost su u velikom broju popunjena nestručnim kadrom • Regionalna i etnička segregacija • Mali broj radnih mjesta u primarnoj proizvodnji • Industrijske aktivnosti zgušnute u 	<ul style="list-style-type: none"> • Prevelika orientiranost na poljoprivredu • Nedostatak poduzetničkog duha i međusobna nepovezanost poduzetnika • Sporo prihvaćanje promjena i inovacija • Mala i srednja poduzeća sa zastarjelom tehnološkom pozadinom • Manjak proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta • Manjak ljudi sa razvijenim upravljačkim i marketinškim vještinama • Nezadovoljavajuća obrazovna i kvalifikacijska struktura radne snage • Nedostatak institucija za prekvalifikaciju radne snage • Nepostojanje klastera • Mali broj brendiranih proizvoda • Odumiranje malih proizvođača • Teži pristup finansijskim institucijama – banke su napustile područje Baranje • Niski kapital gospodarstvenika • Nedovoljno poticajnih mjera za razvoj gospodarstva • Nedovoljna iskorištenost poduzetničkih zona

	<p>malim područjima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maloprodaja je koncentrirana u manjim sredinama • Periferni deficit vladinog i poslovnog kapitala za održavanje infrastrukture u naseljima i projekte gospodarskog razvoja(Kuća Kulture, kanalizacija, ADSL, hoteli, maloprodaja) • Nema razvijene poslovne infrastrukture • Pomoć manjim zajednicama • Nepristupačnost i loši tehnički uvjeti i cestovna mreža za ruralno istraživanje • Minimalni tržišni udio (institucionalni i maloprodaja) • Degradacija malih poljoprivrednih tržišta • Sveobuhvatni udio neobrađenih poljoprivrednih proizvoda (prodaja sirovina) • Smanjena aktivnost i mali opseg proizvodnje s slabim proizvodnim asortimanom • Smanjenje agro-ekološke raznolikosti • Suradnja u poljoprivrednoj proizvodnji je vrlo niske kvalitete, zemljišta su loše organizirana • Turizam u najvažnijim područjima • Neravnomjeran raspored hotela(Harkanj , Viljan) • Manjak iskoristive turističke infrastrukture u turističkom portfoliju • Slabo razvijena biciklistička i turistička infrastruktura • Nerazvijena konjička i turistička infrastruktura • Nepristupačni lokaliteti prirodne 	<ul style="list-style-type: none"> • Usitnjenošć poljoprivrednih posjeda i nepovezanost između poljoprivrednika • Mala i srednja gospodarstva vode osobe starije dobi i niže razine obrazovanja • Tradicionalni pristup proizvodnji i prevelika orientiranost na ratarsku proizvodnju • Nedostatak odgovarajućih skladišnih i preradbenih kapaciteta • Neadekvatna mehanizacija u usporedbi s suvremenim potrebama – nedostatak poljoprivrednih mehanizacijskih „prstenova“ • Mali postotak navodnjavanih površina • Visoki troškovi nabave (inputi – rezultiraju negativne outpute) • Nedovoljno razvijeno tržište za poljoprivredne proizvode • Nedostatak zadruga, udruga, te kooperantskih odnosa • Mali broj legaliziranih kapaciteta i objekata • Nedostatak vlastitih obrtnih sredstava • Nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura • Manjak komunikacije i suradnje između poslovnih sudionika • Manjak raznovrsnih turističkih usluga • Migracija mlade i kvalificirane radne snage iz Baranje (starenje stanovništva / manjak poduzeća i inovacija) • Nedostatak kvalificirane radne snage • Nedovoljna razvijenost gospodarstva i slaba finansijska moć poduzetnika • Nerazvijenost kontinentalnog turizma
--	--	---

	<p>baštine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slab marketing regionalnog turizma • Produceno pozicioniranje TDM-a Harkanj • Nizak stupanj suradnje između turističkih interesnih skupina • Sporedna suradnja s vlasnicima turističkih atrakcija izvan najvažnijih područja • Posredničko-organizacijska suradnja je nepotpuna, nizak stupanj komunikacije(Leader sporazum o malim područjima) • Mali broj obrtnika • Mali broj regionalnih tematskih sadržaja koji se ponavljaju • Vrlo mala ponuda hostela za mlade • Slabo institucionalizirane organizacije koje su zadužene za održavanje multikulturalnih etničkih manjina 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna educiranost stanovništva za bavljenje turizmom, manjak iskustva i stručnosti(projekti) • Nedovoljna izbrendiranost regije • Nedostatak poticaja i potpora • Nedostatak sustavne promidžbe • Neusklađenost u razvoju i uključenosti mladih i građana u pojedinim lokalnim sredinama • Nedovoljna koordiniranost među udrugama, preklapanje u aktivnostima • Uzajamno nepovjerenje, nedostatak suradnje i partnerstva • Nedostatak odgovarajuće podrške lokalnih vlasti u pojedinim sredinama • Nedovoljna uključenost javnosti • Nedovoljno znanja i vještina vezano za finansijsko i administrativno upravljanje zajednicama i PCM metodologijom • Niski finansijski kapacitet civilnog sektora • Nedovoljna orientiranost udruga na financiranje iz EU projekata • Nedostatna infrastruktura za sportske i rekreativne aktivnosti
--	--	--

PRILIKE		
SWOT	Udruga pograničnih naselja južne Baranje LAG	LAG Baranja
Prilike	<ul style="list-style-type: none"> • Hotelski kapaciteti visoke kategorije te visoka platežna moć, te konferencijsko tržišni segmenti • Poboljšanje kvalitete koje se temelji na toplicama u Harkanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Otvaranje granica, nova tržišta, lakše povezivanje sa partnerima iz EU • Decentralizacija sredstava i razvoj ruralnih područja • Pristup EU fondovima

	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj wellnes centra i centra dvoraca u Šiklošu • Drava, proširenje dravske ravnice, predviđljiva mogućnost prirodnog turizma • Turističke mogućnosti u kontekstu: kulture, jahanja, planinarenja, te ribolovnog iskorištavanje vodenog turizma • Povećanje turističkih noćenja, svjestan razvoj portfolia • Označene dionice biciklističke staze „tri rijeke“ • Izgrađena biciklistička staza - Drávaszabolcs –Harkanj-Šikloš • Pokrenut projekt biciklističke staze Aršanj-Viljan • Proširenje hostela za mlade • Povećanje broja organizacija te broja pojedinaca uključenih u razvoj svjesnosti regije • Povećati broj lokalnih proizvodnih jedinica i kapaciteta • Porast obrtnika • Povećanje broja nezavisnih obitelji • Povećanje broja alternativnih načina iskorištavanja zemlje i krajolika • Blizina M6, M60 autosesta i zračne luke Pécs- Pogány pruža dobru pristupačnost • Širenje prerade prehrambenih sirovina • Širenje skupine malog opsega lokalnih proizvoda, organizacija proizvođač-korisnik klastera • Jačanje lokalnog gospodarstva širenjem internih gospodarskih veza (hrana, mala gospodarstva, bio energija, interno putovanje na posao) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obnovljivi izvori energije (sunčeva, vjetar, geotermalni izvor, bio-masa) • Mogućnost uvođenja novih tehnologija • Usklađivanje sa zakonskim normama razvijenog EU tržišta i veća spremnost na usvajanje novih znanja i tehnologija • Osnivanje zadruga i klastera • Otvaranje preradbenih kapaciteta • Izgradnja mreža informacijske i telekomunikacijske tehnologije • Razvoj povoljnog poslovнog okruženja • Ekološka proizvodnja • Osnivanje poduzetničkih inkubatora • Stvaranje i pozicioniranje branda „Baranja“ • Stvaranje održivih modela eko-socijalnog poduzetništva • Otvoreno tržište – mogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda na tržištu EU • Mogućnost stjecanja novih znanja i tehnologija • Eko proizvodnja i tradicionalne tržnice eko proizvoda na EU tržištu • Navodnjavanje i vodena bogatstva • Zdravo okruženje kao mogući razvojni potencijal • Nalaženje komercijalnih niša (proizvodnja tradicionalnog kulena, češnjaka, paprike, slanine, čvaraka) • Proizvodnja sadnog materijala(voće, povrće, cvijeće) • Povezivanje i zajednički nastup na tržištu • Osnivanje i organiziranje klastera u
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj tržišta za jačanje domaće trgovine • Motivacijski utjecaj primjernih lokalnih inicijativa • Širenje pograničnog prijevoza i gospodarskih odnosa • Tradicija multietničke koegzistencije • Unutarnji odnosi, unaprijediti stvaranje identiteta • Porast vodeće uloge Šikloša i njegovog regionalnog stabilizacijskog utjecaja • Poboljšanje zdravstvene skrbi vanjskih pacijenata u Šiklošu, i doma zdravlja u Šeljinu kako bi se stabilizirala unutarnja pokrivenost regije • Veliki broj sela-busevi u području • 19 pobjedničkih ulagačkih aplikacija • U slučaju smanjenja socijalnih naknada pojaviti će se dodatna, motivirana radna snaga 	<ul style="list-style-type: none"> poljoprivrednoj proizvodnji • Brendiranje poljoprivrednih proizvoda • Pristup fondovima EU • LAG kao okosnica ruralnog razvoja • Izgradnja koridora Vc • Prekogranična suradnja • Luka na Dunavu (Batina) • Očuvanost eko sustava i ekološka proizvodnja • Pokretanje tradicijskih obrta, proizvodnje i prodaja autohtonih proizvoda • Agroturizam • Zdravstveni i biciklistički turizam • Dolazak stranih putničkih agencija • Lovani, ribolovni i riječni turizam • Jačanje kulture vina • Multinacionalnost, multikulturalnost • Jačanje vjerske kulture • Očuvanje baštine, manifestacije • Arheološka nalazišta u Batini i na drugim područjima u Baranji • Neispričane priče o Baranji • Internet marketing • Povećanje smještajnih kapaciteta • Suradnja s lokalnim vlastima (JLS), institucijama i gospodarstvom • Reforma sustava socijalne skrbi i zakona o udrugama • Edukacije za upravljanje projektni m ciklusom • Veća uključenost građana te prilike za pokretanje novih inicijativa i udruga • Suradnja s sličnim udrugama u Hrvatskoj i izvan nje • Ustroj mreže udruga u Baranji i široj
--	---	---

		<p>regiji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korištenje prilika za studijska putovanja u svrhu razvoja kapaciteta te poslovnog povezivanja
--	--	---

PRIJETNJE		
SWOT	Udruga pograničnih naselja južne Baranje LAG	LAG Baranja
Prijetnje	<ul style="list-style-type: none"> • Socio-ekonomsko ukidanje perifernih naselja, koje je povećalo broj ljudi zahvaćenih velikim siromaštvo • Stabilizacija socio-ekonomskog reda koji ne pomaže u porastu • Formiranja getoiziranih teritorija • Snažno razlikovanje polarizacijske stabilnosti naselja • Uslijed jakog gospodarski- infrastrukturnalnog deficit • Usluge usmjerenе na središta i gdje njihova nepristupačnost ne pomaže u očuvanju zaostajanja regije • Zaostatak u turizmu , te kasni razvoj regije za posljedicu imaju konkurentske nedostatke i gubitak tržišta • Smanjeni turizam smanjuje ekonomsku moć središnjih gradova • Smanjenje razine poljoprivrednog preživljavanja rezultira gubitkom posjeda i imovine • Izumiranje obrta • Gubitak folklora i kulturnih vrijednosti • Pad i izumiranje za regiju karakterističnog poboljšanja identiteta, tradicijskih vještina i znanja, te običaja • Prevlast upravljanja odvodnjavanjem za 	<ul style="list-style-type: none"> • Zatvaranje velikih sustava u sebe bez izgradnje kooperativnih odnosa (Belje, JPPP Kopački Rit) • Iskorištavanje Baranje kao sirovinske baze bez prerađivačkih kapaciteta • Visoka nelikvidnost u uvjetima otežanog poslovanja • Nefunkcioniranje institucija za poticanje i razvoj poduzetništva • Nefleksibilnost bankovnog sustava • Smanjena mogućnost dobivanja EU sredstava zbog nedovoljne pripremljenosti projekata i osoblja • Nepovezanost obrazovnih institucija s potrebama gospodarstva • Ovisnost gospodarstva o političkim odlukama • Velika inozemna konkurenca • Monopol velikih proizvođača (Belje Fermopromet, Žito) • Strogi EU standardi, nejasno zakonodavstvo i propisi • Nepovoljni kriteriji za dodjelu zemlje malim poljoprivrednicima • Nepredvidivost plaćanja zbog insolvencije i nelikvidnosti • Nepostojanje jasne nacionalne

	<p>posljedicu ima činjenicu da Dravska ravnica postaje sušno područje</p>	<p>strategije za razvoj poljoprivrede</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teža dostupnost povoljnih kreditnih linija za male poljoprivrednike • Nedovoljan nadzor nad repromaterijalom i zaštitnim sredstvima • Loša demografska slika, starije stanovništvo i izumiranje, migracija , niska stopa rodnosti, deruralizacija • Strana konkurenca jeftinije susjedne zemlje (Vojvodina) • Nestabilne klimatske promjene • Nepostojanje dodatnih sadržaja • Nedovoljno brendiranja proizvoda i baranjske regije • Previše političkog uplitanja u gospodarske procese u svim područjima gospodarstva (uključujući turizam) • Daljnje opadanje kupovne moći , inflacija i siromaštvo • Gospodarski kolaps • Manjak stručnjaka • Indiferentnost javnosti, posebice mladih • Potreba prilagođavanja novim zakonima i propisima Europske Unije • Izumiranje tradicionalnih obrta • Nedovoljni finansijski, ljudski i materijalni OCD kapaciteti prilikom iskorištavanja EU sredstava • Dostupno je sve manje novca za sufinanciranje, također i finansijskih sredstava potrebnih za predfinanciranje projekata • Izostavljanje mogućnosti društvenog zaposlenja
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Visoka centralizacija funkcija u sustavu zdravstvene skrbi • Manjak povjerenja u udruge, manjak upućenosti u njihovo poslovanje • Migracija mlađih i obrazovanih ljudi zbog smanjenog interesa u određenim društvenim segmentima
--	--	--

Očekivani rezultati regije u slučaju provođenja strategije predstavljene razvojnim planovima dviju akcijskih grupa su slijedeći:

Udruga pograničnih naselja južne Baranje LAG:

U slučaju da se program uspješno primijeni ostvarit će se uvjeti za razvoj obostrano korisnog regionalnog gospodarstva. Vodeća gospodarska grana i pokretačka snaga istog je turizam, koji će postati glavni izvor prihoda za naprednija područja, dok će perifernim područjima donositi dodatni prihod. Opskrba, temeljena na domaćem tržištu, poticat će sve uključene strane. Proizvodnja za vlastitu upotrebu zadržat će prihode koji sada istječu iz regije. Ova dva glavna izvora mogla bi rezultirati s 30% dodatnih prihoda. Novim prikazom funkcioniranja, arhitektonskim razvojem i razvojem planiranja gradova te inicijativama za razvoj zajednice i svjesnim čuvanjem vrijednosti područja može se potaknuti stanovništvo, posebice mladi, da ostanu u regiji.

LAG Baranja:

Baranja kao prepoznatljiva mikro-regija utemeljena na načelima održivog razvoja uz optimalno korištenje razvojnih potencijala i jačanje konkurentnosti gospodarstva, razvoj ljudskih potencijala i zadovoljenje javnih potreba.

USPOREDBA

Vizija razvoja Udruge pograničnih gradova južne Baranje LAG je vizija suradnje lokalnog gospodarstva temeljene na uspješnosti turizma u regiji i iskorištavanju unutarnjih mogućnosti raspodjele posla, kojima će rastuće zalihe robe doći na tržišta unutar regije. S druge strane, regionalni uvoz će se, sukladno tome, smanjiti. Još jedan pozitivan rezultat navedenog je poboljšana slika grada i poticaj mladima da ostanu kod kuće.

Vizija razvoja lokalne akcijske grupe Baranja postavlja temelje za Baranju kao mikroregiju koja je sposobna očuvati održivi razvoj, povećati gospodarsku konkurentnost, uz pomoć

optimalnog iskorištavanja raspoloživih potencijala i razvoj ljudskih potencijala, gdje se kroz razvoj gospodarskog sektora namjeravaju zadovoljiti i javne potrebe.

8.3. SWOT rezultat karakterističan za oba područja

Povjesna prošlost dviju regija, te geografska blizina prepostavljuju sličnosti, koje bi se trebale uočiti u kontekstu ruralnog razvoja. Prema provedenim analizama tijekom rada lokalnih akcijskih grupa, vidljive su slijedeće zajedničke prilike:

Snage	<ul style="list-style-type: none"> • postojanje prirodnih vrijednosti • pojavljivanje submediteranskih klimatskih elemenata • dostupnost teoretskih i proizvodnih vještina potrebnih za proizvodnju posebnih lokalnih proizvoda • provedba zaštite staništa u proizvodnji vina • regionalna multikulturalna , multietnička koegzistencije iz povjesne prošlosti • dobri uvjeti poljoprivrednih zemljišta • napredna infrastruktura u poljoprivrednoj proizvodnji
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • manjak poduzetništva • slabe namjere i spremnost na suradnju • niska kapitalizacija poduzeća • dominacija ratarstva u poljoprivredi • nedostatak skladišnih i prerađivačkih kapaciteta • migracija radne snage • nedovoljno reklamiranje turističkih odredišta • niska razina mogućnosti poboljšanja resursa • industrijske aktivnosti su koncentrirane u malim područjima • nedostatak turističke infrastrukture
Prilike	<ul style="list-style-type: none"> • svjesni razvoj turističkog portfolija • povećati broj proizvođača lokalnih proizvoda, kao i opseg proizvoda • brendiranje proizvoda i područja, • decentralizacija sredstava unutar područja • korištenje mogućnosti financiranja Europske Unije • povećanje potencijala za iskorištavanje RES-a • širenje proizvodne i tržišne suradnje • unapređenje zdravstvenog i biciklističkog turizma • povećanje ekološke proizvodnje • razvoj lokalnog identiteta, očuvanje tradicije

	<ul style="list-style-type: none"> • očuvanje tradicionalnih obrta • zdravo prirodno okruženje, kao sredstvo razvoja • izgradnja prometnog koridora Vc • iskorištavanje izgrađene baštine • umrežavanje gospodarskih organizacija i nevladinih organizacija
Prijetnje	<ul style="list-style-type: none"> • veliko razlikovanje naselja • stabilizacija jake polarizacije uslijed infrastrukturnih razlika • izumiranje tradicionalnih obrta • gubitak etničkih i kulturnih vrijednosti • zaostajanje turizma, kašnjenja u prilagođavanju turističkim trendovima • relativna nestaćica vode zbog upravljanja odvodnjom i produbljivanja rijeke Drave • negativni socio-ekonomski učinci starenja • neadekvatan kapacitet partnera koji financiraju projekte • izolacijski stav banaka u kontekstu financiranja • nepovjerenje u aktivnosti nevladinih organizacija (NGOs) • emigracija mlade i kvalificirane radne snage

SNAGE:

Oba područja, u biti, smatraju da njihova snaga leži u topografiji i mogućnosti područja, pored potencijalnih snaga. Izraženi su u vidu povoljnih uvjeta poljoprivrednog gospodarstva i postojanja jedinstvenih prirodnih vrijednosti. Kada pričamo o gospodarstvu koje se temelji na poljoprivredi, visoka razina tehnološke razvijenosti doprinosi uvjetima suvremenog uzgoja biljaka. Iako njihovi povoljni uvjeti nemaju učinak na cijelo područje, uzgoj vinove loze i proizvodnja vina imaju posebno povoljne uvjete.

Mogućnost zajedničke snage i probijanja na tržište je predstavljena kroz koegzistiranje brojnih etničkih pripadnosti koje nosi multikulturalne vrijednosti i rezultira raznovrsnošću arhitekture.

SLABOSTI:

Čimbenici koji ograničavaju razvojne mogućnosti vezani su za periferne čimbenike lokalne društvene situacije: socio-ekonomski razvoj događaja koji se odvijao u drugoj polovici 20. stoljeća, natjerao je obje regije na periferiju u okviru vlastitih državnih gospodarstava. Jedan od osnovnih razloga iznadprosječne nezaposlenosti, kojoj danas svjedočimo, leži u manjku industrijske aktivnosti.

Ograničeno teritorijalno privređivanje i mala novčana sredstva koja prevladavaju kroz duži period, rezultiraju situacijama niskog kapitala, što predstavlja problem za dostizanje očekivanih ciljeva, jer nedostaju vlastita sredstva potrebna za dobivanje subvencija i ispunjenje kriterija likvidnosti.

Prirodni pad opskrbnih kapaciteta regije može rezultirati emigracijom mlade i kvalificirane radne snage, što mogućnostima lokalnog stanovništva predstavlja prepreku za dostizanje: prevladavaju loša struktura izobrazbe, nedostatak inovacija i suradničkih aktivnosti, te neprestana emigracija. Položaj regije se pogoršava kroz strukturu gospodarske proizvodnje (proizvođači sirovina), smanjene vrijednosti (LV), koja se u turizmu manifestira kao podcjenjivanje regije.

PRILIKE:

Priliku predstavljaju rješenja na području iskorištavanja snaga. Uglavnom se mogu manifestirati promjenama u turizmu i poljoprivredi.

Cilj je stvoren kroz svjesni razvoj portfolija i njegove vidljive vanjštine, uključujući infrastrukturu i marketinški razvoj, u turizmu iskorištavanje obnovljivih prirodnih izvora te izgrađene i kulturne baštine, u poljoprivredi lokalna proizvodnja koja se odredila prema organskim uvjetima uzgoja i obuhvaća lokalne proizvode kao tržišne prednosti za povećanje dodane vrijednosti, vezane za specijalnost te primjenu brendiranja. Kako bi se poboljšali uvjeti potrebni za razvoj, širenje i produbljivanje suradnje gospodarskih nositelja interesa, predstavnika iz gospodarskog i građanskog života te lokalnog vladinog sektora, potrebna su sredstva Europske Unije, zajedno s poboljšanjem sustava vještina i mogućnosti korištenja subvencija.

PRIJETNJE:

Prijetnje smanjuju ili sprječavaju mogućnost iskorištavanja prilika. Zbog svoje naravi, nemoguće ih je promijeniti izravnim postupcima lokalne politike jer imaju tendenciju da izgledaju kao makrosocijalne i makroekonomске prilike i elementi općeg utjecaja. Njihov utjecaj na lokalnoj razini, s druge strane, temelji se na očekivanjima nekih razvojnih procesa koji će kao specifični razvoji donijeti dugoročne rezultate.

U analizama obje lokalne akcijske grupe, kao značajan čimbenik rizika, uključeno je utvrđivanje razlika na općinskoj razini (diferencijacija), jer ista može dovesti to formacije unutarnjih stupova ili u najgorem slučaju pojavu segregacije. Socijalni rezultati su emigracija mladih ljudi, ostarjelo društvo, apatija i nepovjerenje u kontekstu gospodarstva, te nedostatak osobnih i poduzetničkih sredstava. Zbog fenomena negativne i nepovoljne selekcije, povećat će nagomilani poslovi sa zakašnjenjem u prilagodbi trendovima, oslabit će očuvanje naše baštine i izgubit će se naše tradicije.

8.4. Specifične razlike

Neke od razlika se dobro vide kao i sličnosti lokalnih akcijskih grupa otkrivenih u određenim segmentima plana razvoja. Uz slične glavne smjerove, predvidljiv je raznoliki niz mjera kroz razlike, koji mogu rezultirati sličnim ali ne i konkurentskim, štoviše komplementarnim budućim odnosima i suradnjom za dobrobit obje regije.

Specifičnosti Udruge pograničnih gradova južne Baranje LAG:

Snage	<ul style="list-style-type: none"> • Prisutnost državnih i međunarodnih atrakcija • Postojanje visokokvalitetnih mogućnosti za turizam i ugostiteljstvo
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • Zanemarena slika naselja, posebice u malim selima • Veliki broj slabo naseljenih, besperspektivnih sela • Slaba dostupnost sredstava javnog prijevoza do središnjih naselja • Regionalna i etnička segregacija • Slaba lokalna proizvodnja s suženim izborom • Mali broj smještaja u zajednici • Prevladavanje turističkih usluga koncentriranih u najvažnijim područjima • Mali broj događanja koji privlači goste
Prilike	<ul style="list-style-type: none"> • Distribucija alternativnog iskorištavanja zemlje i krajolika • Povećanje broja malih tržišta u mikroregionalnim središtima • Širenje lokalnih gospodarskih odnosa • Razvojna stabilizacija Šikloša kao općinskog središta
Prijetnje	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja siromašnih ljudi • Pogoršanje urbane segregacije i getoizacija • Smanjenje kapaciteta najvažnijih turističkih naselja

Specifičnosti LAG Baranja:

Snage	<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geo-strateški položaj • Dominantna uloga Belja i tradicija življenja • Homogeno, visokokvalitetno obradivo tlo • Prisutnost prehrambene industrije
Slabosti	<ul style="list-style-type: none"> • Odumiranje malih proizvođača • Neraznolikost turističkih usluga • Masovna emigracija mladih obrazovanih ljudi • Nedostatak koordinacije razvojne politike na regionalnoj razini između lokalnih

	<ul style="list-style-type: none"> vlasti • Nedovoljna razvijenost kontinentalnog turizma
Prilike	<ul style="list-style-type: none"> • Nove tržišne prilike po otvaranju granice • Jačanje vjerske kulture • Jačanje kulture vina • Obrazovni, pripremni programi europske unije • Luka na Dunavu u Batini • Proširenje smještajnih kapaciteta • Pravno usklađivanje s EU u određenim profesionalnim područjima
Prijetnje	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalna i nacionalna pripravnost za djelovanje u sustavu EU • Pojava jeftinih, konkurenčkih, stranih proizvoda (Srbija) • Porast nezaposlenosti • Jaka centralizacija u ispunjavanju društvenih potreba

SNAGE

Pored područnih, geografskih poljoprivrednih i multikulturalnih snaga:

- Lokalna akcijska grupa južna Baranja zajedno s glasovitim turističkim i općim čarima, može naći priliku za razvoj, upravo u turizmu.
- Povoljan geostrateški položaj i dobro razvijena prehrambena industrija LAG Baranje mogu ponuditi daljnje prilike za uspješan razvoj.

SLABOSTI:

Pored marginalizacije, nezaposlenosti, niske kapitalizacije, migracije, inovacijskih i slabih vještina za hvatanje u koštač s problemima, niska razine dodane vrijednosti kao opća ograničenja:

- regionalni razvoj LAG-a južne Baranje sprječavaju: zapostavljena slika sela, mnogobrojna besperspektivna naselja, slaba dostupnost unutarnjeg prijevoza, segregacija, uzak proizvodni assortiman domaćih proizvoda te turističke aktivnosti koncentriran u najvažnijim područja
- regionalni razvoj LAG-a Baranje je ograničen kroz uski spektar turističkih atrakcija, pad lokalne proizvodnje, emigraciju kvalificiranih mladih ljudi, te kroz slabu suradnju nositelja interesa razvojne politike.

PRILIKE:

Uz svjesnu politiku razvoja turističkih destinacija, na području potrebnog razvoja infrastrukture i marketinga, razvijanje elemenata nasljeđa značajne marketinške vrijednosti u turizmu, širenje assortimana lokalnih proizvoda, brendiranje regionalnih i lokalnih proizvoda, proširivanje suradnje među organizacijama.

- Lokacijska akcijska grupa Južna Baranja može iskoristiti svoje snage na poljima alternativnog iskorištavanja tla, zatim poboljšanjem marketinških prilika za malo poljodjelstvo, jačanje mikroregionalnih središta, osmišljanje položaja Šikloša kao istaknutog općinskog središta, te tržišno jačanje lokalnih gospodarstava.
- LAG Baranja može iskoristiti svoje prednosti koje leže u otvaranju granice, namjerama širenja Europske Unije u Srbiji, pokretanje EU programa, vjerski odnosi, razvijanje usluga vinskih staza.

PRIJETNJE:

Povrh općih čimbenika rizika nošenih utvrđivanjem i produbljivanjem razlika među naseljima, društvena segregacija i postojana starenje društva, nepovoljni utjecaji selekcije, gubitak tradicija i veza s regijom koja veže regiju.

- na području LAG-a južna Baranja potrebno je uzeti obzir povećanje izuzetnog siromaštva, getoizaciju, te permanentan gubitak kapaciteta najvažnijih turističkih područja
- na području LAG-a južna Baranja prilikom pripremnog neuspjeha pri pristupanju Europskoj Uniji potrebno je uzeti u obzir, da otvaranje granice dovodi do prodora jeftinih stranih proizvoda, pogoršane stopa nezaposlenosti, te povećanje centralizirane uloge države

9. MOGUĆNOSTI ZA ZAJEDNIČKU STRATEGIJU

ZAJEDNIČKI TEMELJ ZA STRATEGIJU RURALNOG RAZVOJA

Cilj usporedbe i analize provedene u 8. poglavlju za SWOT analizu svake regije jest istražiti uvjete koji su jednaki, kao i istaknuti važne razlike između regija. To pruža zajednički temelj za postizanje ciljeva za ostvarenje zajedničke koristi u programima za ruralni razvoj i za implementaciju razvoja.

ZAJEDNIČKE SNAGE:

Oba područja smatraju važnim za razvoj snagu svoje topografije i potencijal područja. To se očituje u povoljnim uvjetima poljoprivrednog gospodarstva i postojanju jedinstvenih prirodnih vrijednosti.

SPECIFIČNE SNAGE

Osim geografskih, poljoprivrednih i multikulturalnih snaga

- LAG južna Baranja pored renomiranih turističkih i općih atrakcija, može pronaći inovativne prilike u sektoru turizma
- Povoljan geopolitički položaj i dobro razvijena prehrambena industrija LAG-a Baranja mogu pružiti dodatne prilike za uspješan razvoj

ZAJEDNIČKE SLABOSTI:

Faktori koji ograničavaju mogućnosti razvoja proizlaze iz perifernih faktora lokalne socijalne situacije: socio-ekonomski razvoj koji se odvijao u drugoj polovini 20. stoljeća izgurao je obje regije na periferiju nacionalnih gospodarstava. Jedan od temeljnih uzroka nezaposlenosti iznad nacionalnog prosjeka koji je danas evidentan leži u nedostatku industrijske aktivnosti.

SPECIFIČNE SLABOSTI:

Općenite prepreke osim marginalizacije, nezaposlenosti, niske kapitalizacije, migracije, inovacije i slabih vještina prilagodbe, niske razine dodane vrijednosti.

- Regionalni razvoj LAG-a južna Baranja može kočiti zanemareni imidž sela, veliki broj naselja nalik slijepim ulicama, loša situacija u unutarnjem prijevozu, segregacija, malen raspon domaćih proizvoda i turističke aktivnosti usmjerene na ključna područja

- Regionalni razvoj LAG-a Baranja koči uzak raspon turističkih atrakcija, pad lokalne proizvodnje, emigracija obrazovanih mladih ljudi, što su nedostaci suradnje dionika razvojne politike

ZAJEDNIČKE PRILIKE:

Prilike predstavljaju rješenja na putu iskorištavanja snaga. One se mogu očitovati uglavnom u promjenama na području turizma i poljoprivrede. Destinacije stvara osviješten razvoj portfelja i njegova prisutnost, što uključuje razvoj infrastrukture i marketinga u turizmu, iskorištavanje obnovljivih prirodnih resursa, građevinske i kulturne baštine, a u lokalnoj poljoprivrednoj proizvodnji stvaraju se organski uvjeti uzgoja i prihvataju lokalni proizvodi kao tržišne prednosti za povećanje dodane vrijednosti, i iskorištavaju se prednosti brandiranja.

SPECIFIČNE PRILIKE:

Osim osviještene politike razvoja turističkih destinacija, na područjima razvoja potrebne infrastrukture i marketinga, razvoj elemenata baštine koji imaju značajnu tržišnu vrijednost za turizam, proširenje raspona lokalnih proizvoda, brendiranje regionalnih i lokalnih proizvoda, proširenje suradnje između.

- LAG južna Baranja može iskoristiti svoje snage na području alternativnog korištenja zemljišta, poboljšavajući prilike u maloj poljoprivredi i njezinim tržišnim prilikama, jačajući mikroregionalna središta, što čini položaj Siklósa kao središte područja izraženijim, i jačajući lokalno gospodarstvo koje se temelji na tržištu.
- LAG Baranja može iskoristiti svoje snage koje leže u otvaranju granice, namjerama proširenju EU-a prema Srbiji, pokretanjem programa EU-a, vjerskim odnosima, razvoju usluga vinskih cesta.

PRIJETNJE:

Stabilizacija razlika na razini općina (diferencijacija) pojavljuje se kao rizični faktor, budući da može dovesti do polarizacije ili, u najgorem slučaju, segregacije.

SPECIFIČNE PRIJETNJE:

Osim općih faktora rizika koje nosi fiksacija i produbljenje razlika između naselja, društvena segregacija i trajno starenje društva, suprotni učinci selekcije, gubitak tradicije i veza za regiju poveznici.

- Na području LAG-a južna Baranja moraju se uzeti u obzir porast ekstremnog siromaštva, getoizacija, trajan gubitak kapaciteta ključnog područja u turizmu.

- Na području LAG-a Baranja treba računati sa nedovoljnom spremnošću tijekom priprema za pristup EU-u, povećanim priljevom jeftinih stranih proizvoda otvaranjem granice, padom stope zaposlenosti, povećanjem centralizirane uloga države.

Iz složenosti faktora koji se percipiraju kao općeniti i specifični, a uklapaju se u viziju regija, utvrđen je cilj u području turizma. Turizam je grana razvoja iz koje proizlazi pozitivan socio-ekonomski učinak u zasebnim setovima ciljeva obaju područja, budući da iskorištava vanjski izvor sredstava (domaći i strani gosti), stvaraju lokalna radna mjesta (usluge, ponuda) zahtjeva aktivna priprema i pripravnost izvan područja neposrednih aktivnosti kako bi se osigurao položaj na tržištu (imidž naselja, komplementarne usluge podrške poduzećima, ponuda proizvoda). Zapošljavanje zajednice može se uključiti u održavanje visoke razine pripravnosti – što zahtjeva konkurentna turistička destinacija.

Definirani je cilj unaprijediti sposobnost mikroregionalnog turizma da privlači goste u regiju.

Kako bi se to postiglo u projektima koji će se implementirati, nužno je razvijati mikroregionalne turističke destinacije (obuhvaća dvije regije), proizvodnju specifične hrane te raspon obrta i opseg proizvodnje koji mogu udovoljiti rastućim potrebama turizma, uljepšavati javne trgrove uključivanjem socijalnog zapošljavanja, organizirati povremene poslovne sajmove i sajmove lokalnih proizvoda, što povećava broj naselja uključenih u organiziranje takvih sajmova, stvarati tiskana i elektronička izdanja koja predstavljaju mikroregiju i organizirati zajedničke radionice.

Projekti koji proizlaze iz toga financiraju se dijelom sredstava koja su dodijeljena za regionalne akcijske skupine na regionalnoj razini, sadržaji projekata analogni su i koordinirani međusobno. Kako bi se potrebni rezultati poboljšali, obje akcijske skupine moraju nadalje definirati zajedničke horizontalne kriterije.

REZULTAT ZAJEDNIČKE STRATEGIJE

Dugoročna vizija uključuje osnivanje mikroregije pri čemu si regije koje ju osnivaju uzajamno pomažu u održivom razvoju. Kratkoročno će omogućiti koordiniranje akcija usmjerenih na postizanje glavnih strateških ciljeva kako bi se iskoristili postojeći uvjeti i razvoj prekograničnih identičnih elemenata koji se mogu organizirati u zajedničkoj mreži.

Implementacija ovoga programa pospješit će gospodarsku konkurenčnost regije, povećati broj aktivnih suradnji između sudionika uključenih u te dvije regije, organiziranje posebnih događanja kako bi se sudionici među sobno bolje upoznali.